МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

03.09 – МКР. 2110 «С» 2023.11.13.021ПЗ

КРЕДЕНЦОВОЇ АНАСТАСІЇ ГРИГОРІВНИ

2024 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСТИТЕТ БІОРЕСУРСІВ

І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ННІ лісового і садово-паркового господарства

УДК 712.254(477.511)

ПОГОДЖЕНО	**ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ**
Директор ННІ	**Завідувач кафедри**
лісового і садово-паркового господарства	ландшафтної архітектури та фітодизайну
_____ ___Василишин Р.Д._	_____ _Колесніченко О.В._
"___" _____ 2024 р.	"___" _____ 2024 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему Концептуальне рішення та планувальна організація території скверу по вул. Самоквасова, м. Чернігів

Спеціальність __206 Садово-паркове господарство_____

Освітня програма __Садово-паркове господарство_____

Орієнтація освітньої програми___Освітньо-професійна_____

Гарант освітньої програми

кандидат біол. наук, доцент_____ _____ ____Сидоренко І.О.____

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

кандидат біол. наук, доцент_____ _____ ___Сидоренко І.О._____

Виконала _____ _____Креденцова А.Г._____

КИЇВ – 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСТИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ННІ лісового і садово-паркового господарства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ландшафтної
архітектури та фітодизайну
д. б. н., професор _____Колесніченко О.В.

"____" _____20_____року

З А В Д А Н Н Я

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ
Креденцовій Анастасії Григорівні
Спеціальність ___206 Садово-паркове господарство_____
Освітня програма __Садово-паркове господарство _____

Орієнтація освітньої програми___Освітньо-професійна_____

Тема магістерської кваліфікаційної роботи Концептуальне рішення та планувальна організація території скверу по вул. Самоквасова, м. Чернігів
затверджена наказом ректора НУБіП України від "_13"__листопада___2023 р. №_2110 «С»_

Термін подання завершеної роботи на кафедру __14.11.2024_____
(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи фото обстеження та схеми території, друковані та інтернет-джерела_____
Перелік питань, що підлягають дослідженню:
- проаналізувати досвід організації території меморіальних скверів;
- провести натурне обстеження території проектування;
- здійснити передпроектний аналіз території досліджуваного об'єкту;
- розробити проектні пропозиції щодо концепції та планувальної організації території скверу.

Перелік графічного матеріалу (за потреби): ситуаційний план, схема функціонального зонування, схема дорожньо-стежкової мережі, генеральний план та візуалізації проектних рішень.

Дата видачі завдання "10"жовтня2023 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____ Сидоренко І. О.

Завдання прийняв до виконання _____ Креденцова А.Г.

РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота містить вступ, чотири розділи, висновки, 2 таблиці, 25 ілюстрацій, 54 використаних джерел. Обсяг магістерської роботи складає 79 сторінок.

Робота присвячена розробці концептуальній та планувальній організації території скверу «Казка по вул. Самоквасова, м. Чернігів. Концепція полягає у створенні меморіального парку, що увічнює дружні відносини з країнами Європейського Союзу(ЄС). Меморіальний сквер - це місце, де жителі та гості міста можуть побачити та відчути події, що відбувалися на Чернігівщині. Він нагадує про важливі події, які вплинули на майбутнє міста. Меморіальний сквер сприяє збереженню історичної пам'яті та підтримці національної і регіональної ідентичності.

Загальне значення меморіальних скверів полягає в їхній ролі у збереженні історичної пам'яті, створенні мирного і символічного середовища, а також у вплив і на міську соціальну взаємодію та економічний розвиток.

У проєкті розглядаються різні аспекти планування та дизайну скверу, включаючи аналіз потреб користувачів, вивчення впливу на природне середовище, а також історичний контекст та культурні аспекти скверу. Важливою частиною дослідження є також визначення оптимальних дизайнерських рішень та методів для створення привабливої та функціональної території, який буде відповідати потребам спільноти та відображати важливі цінності і традиції міста Чернігів.

Ключові слова: меморіальний сквер, зонування, планувальна організація, соціальна взаємодія.

ЗМІСТ

ВСТУП 6
РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СКВЕРІВ МЕМОРІАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ 8
1.1. Класифікація та планувальна структура міських скверів 8
1.2. Досвід влаштування меморіальних скверів 10
1.3. Особливості організації та облаштування меморіальних скверів 15
РОЗДІЛ 2 ОБ'ЄКТ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ 22
2.1. Загальна характеристика території об'єкту 22
2.2. Природні умови 23
2.3. Перепроєктний аналіз 25
2.4. Методи дослідження 29
РОЗДІЛ 3 ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО КОНЦЕПЦІЇ ТА ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ СКВЕРУ 32
3.1. Основні положення концепції 32
3.2. Функціональна та планувальна організація 36
3.3. Центральний вхід 38
3.4. Меморіальна зона 45
3.5. Інформаційна-прогулянкова зона 53
3.6. Зона обслуговування 56
РОЗДІЛ 4 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЕЛЕМЕНТІВ БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ 60
4.1.Облаштування майданчиків та дорожньо-стежкової мережі 60
4.2.Малі архітектурні форми 64
4.3.Освітлення 66
4.4.Інформаційні стенди 68
ВИСНОВОК 74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 75

ВСТУП

Меморіальні сквери відіграють особливу роль у формуванні соціального та культурного середовища сучасних міст. У часи, коли урбанізація активно змінює обличчя міського простору, меморіальні сквери стають символами єднання поколінь, місцями духовного зв'язку з минулим та джерелом натхнення для майбутнього.

Зміна соціальних пріоритетів, викликаних сучасними викликами, зокрема військовими конфліктами та потребою в єднанні спільнот, посилила значення таких просторів. Меморіальні сквери сьогодні все частіше набувають нових змістів, виступаючи не лише як символи скорботи, а й як знаки подяки, вшанування міжнародної підтримки чи прояву солідарності з іншими країнами та культурами. Їхня унікальність полягає у гармонійному поєднанні естетичних, екологічних та культурних аспектів. Відновлення та створення меморіальних скверів, особливо у контексті сучасних соціальних запитів, сприяє розвитку міського простору як платформи для збереження ідентичності, популяризації цінностей миру та співпраці.

Актуальність теми пов'язана з необхідністю оновлення концептуального рішення та планувальної організації скверу направлена на зміни соціального спрямування.

Об'єктом дослідження є територія скверу «Казка» по вулиці Самоквасова, м. Чернігів.

Предметом дослідження є ландшафтно-планувальна організація території скверу, спрямована на соціальні потреби населення.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської кваліфікаційної роботи є розробка концептуальної та планувальної організації території скверу.

Для розробки поставленої мети було сформульовано наступні завдання:

- проаналізувати досвід організації території меморіальних скверів;
- провести натурне обстеження території проектування;
- здійснити передпроектний аналіз території досліджуваного об'єкту;

- розробити проектні пропозиції щодо концепту та планувальної організації території скверу.

Методи дослідження. Методи проведених досліджень базуються на загальнонаукових (описові, аналітичні, систематизація, узагальнення), емпіричних (спостереження, вимірювання, опитування) та спеціальних (моніторингові, візуальні із застосуванням ландшафтної графіки та програмних графічних редакторів ArchiCAD 23, Realtime Landscaping Architect 2020,).

Положення, винесені на захист, розкривають:

- досвід і особливості створення соціального простору;
- передпроектний аналіз та сучасний стан території;
- питання функціональної організації території;
- проблеми ландшафтно-планувальної та просторової організації території;
- добір необхідних елементів благоустрою;
- композиційні прийоми створення насаджень.

Апробація результатів роботи. Результати кваліфікаційної бакалаврської роботи апробовано на 76-й всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Науковий пошук молоді для сталого розвитку лісового комплексу та садово-паркового господарства» (2022).

Публікації. За результатами роботи 76-ї Всеукраїнської студентської 7 науково-практичній конференції «Науковий пошук молоді для сталого розвитку лісового комплексу та садово-паркового господарства» опубліковані тези доповідей «Концепція організації та благоустрою території скверу «Казка» по вулиці Самоквасова, м. Чернігів».

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СКВЕРІВ МЕМОРІАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ

1.1. Класифікація та планувальна структура міських скверів

Для створення найбільш зручних і сприятливих у санітарно-гігієнічному відношенні умов для життя населення проводиться функціональне зонування території міста, тобто виділення основних функціональних зон за характером переважаючого використання та раціонального їхнього взаєморозміщення. Функціональне зонування території належить до основних засобів планувальної організації простору міста.

До ландшафтно-рекреаційної території належать озеленені й водні простори у межах забудови міста і його зеленої зони й інші елементи природного ландшафту районного й загальноміського значення: парки, лісопарки, міські ліси, ландшафти, що охороняються, землі сільскогосподарського використання й інші угіддя, які формують систему відкритих просторів; заміські зони масового короткочасного й тривалого відпочинку, курортні зони (у містах і селищах, що мають курортні ресурси). На ландшафтно-рекреаційній території допускається розміщення санітарно-технічних споруд і зон охорони різних видів (окрім тих, що входять до промислових територій); розсадників, ділянок підсобного господарства; колективних садів, дач та огородів; джерел водопостачання та округів санітарної охорони, лікувальних закладів тощо; житлової забудови, де розселюється обслуговуючий персонал. Не дозволяється розміщення житлової забудови, промислових підприємств і комунально-складських об’єктів, непов’язаних із обслуговуванням ландшафтно-рекреаційних об’єктів [1].

У загальній структурно-функціональній організації міської екосистеми, яка формує особливе міське середовище, значну частину території займає комплексна зелена зона. Вона виконує важливу функцію захисту навколишнього середовища і природи та забезпечує сприятливі умови для життєдіяльності людини. Важливу частину урбанізованої екологічної зеленої зони займають

сквери. Вони є своєрідним «оазисом» у міській місцевості, штучно створеною людиною для формування оптимального ландшафту та планувальної структури міста. Площа скверу невелика (до 2,5 га), вони штучно озеленені в межах міської забудови [2].

Основне призначення - короткочасний відпочинок. На відміну від парків, урбанізовані екологічні сквери, в тому числі і в Чернігові, недостатньо вивчені, але вони залишаються важливими міськими природними буферними зонами, які створюють особливий мікроклімат і забезпечують сприятливе середовище для життя людей. Проте урбоекосистеми, в тому числі й Чернігова, вивчені недостатньо. Особливої цінності набуває проблема класифікації урбоекології скверів з метою подальшого формування продуктивних та естетично привабливих ботанічних садів. Вона заслуговує на особливу увагу у зв'язку з необхідністю формування. Необхідно також формувати малі міські зелені насадження, які є естетично привабливими та екологічно ефективними [3].

За функціональним призначення сквери бувають.

Рекреаційні сквери - призначені для відпочинку, мають лавки, зони для спокійного відпочинку, ландшафтні елементи, часто – дитячі майданчики, декоративні водні об’єкти.

Тематичні сквери - мають спеціальну тематику (наприклад, літературні, музичні чи історичні сквери) і можуть включати тематичні арт-об’єкти чи інсталяції.

Меморіальні сквери - створюються для вшанування пам’яті про важливі події або осіб, зазвичай містять пам'ятники, меморіальні стели або таблички.

Екологічні сквери - мають акцент на збереженні природного середовища, озелененні та можуть включати природні водойми чи місця для спостереження за природою.

Інтерактивні сквери - містять різноманітні інтерактивні зони (наприклад, зони для занять спортом, настільних ігор чи інші активності) [4].

За планувальною структурою.

Геометричні сквери - мають чітку структуру алей, доріжок і ландшафтних елементів, організованих у правильній геометричній формі (квадрати, кола, прямокутники).

Ландшафтні (вільної форми) сквери - плануються з більш природними контурами, що імітують природний ландшафт. Структура асиметрична, із плавними лініями і неформальним розташуванням доріжок.

Міксована планувальна структура - комбінує елементи геометричних і ландшафтних скверів, що дозволяє створити як структуровані, так і природні зони [5].

За масштабом і розміщенням.

Малі міські сквери - до 1 гектара, часто розташовані в густозаселених районах, призначені для короткочасного відпочинку.

Сквери середнього розміру - від 1 до 5 гектарів, можуть мати декілька функціональних зон.

Великі сквери - більше 5 гектарів, зазвичай розташовані в районах з невеликою щільністю забудови і можуть мати різні тематичні та рекреаційні зони [6].

1.2. Досвід влаштування меморіальних скверів

Меморіали - це не просто базальтові та бетонні пам'ятники. Вони слугують орієнтирами та джерелом презирства і поваги, чи то через політичні інтереси, чи то через навмисні маніпуляції. Знову і знову громадяни проявляють творчість і розмальовують їх фотографіями, хрестами, а іноді і фарбою з балончиків, щоб показати, як вони хочуть пам'ятати свою історію.

Меморіальний сквер є об'єктом ландшафтної архітектури, що поєднує в собі будь-які твори образотворчого мистецтва і архітектури, які створені в пам'ять про окремих осіб та історичні події, і вписані в структуру міського

скверу. За тематичним навантаженням меморіальні сквери поділяють на сквери, що створені на честь видатних діячів народу; сквери, присвячені знаменним історичним подіям; сквери змішаного типу. Меморіали, присвячені знаменним подіям або видатним діячам, супроводжують людство упродовж всієї історії його існування. Особливих рис мистецтво формування меморіального ансамблю набуло на початку XX ст., що пов'язано зі значною кількістю трагічних подій, які випали на долю людства у минулому столітті [7].

Основна мета меморіального скверу – не просто забезпечити приємне місце для відпочинку, а створити простір для пам’яті, тиші та рефлексії. Його часто облаштовують пам’ятниками, меморіальними дошками або інсталяціями, пов'язаними з тематикою скверу.

Меморіальні сквери створюються для підтримки пам'яті про важливі події, тож їх часто відвідують для вшанування або церемоній, тоді як звичайні сквери більше орієнтовані на щоденний відпочинок і розваги.

Особливості меморіального скверу.

Функціональне призначення. Якщо звичайні парки призначені насамперед для відпочинку та дозвілля, то меморіальні парки символізують події або осіб, що мають історичне чи культурне значення, і слугують місцями пам'яті.

Дизайн. Меморіальні площі зазвичай спеціально розробляються, щоб підкреслити важливість місця. Відповідні емоції та асоціації часто викликають скульптури, пам'ятники та декоративні елементи. У звичайних парках природа та естетичний ландшафтний дизайн мають пріоритет.

Символізм. У меморіальних парках елементи ландшафту можуть мати символічне значення (наприклад, дерева, висаджені у формі певного символу) і відображати події або особисті спогади. Звичайні парки зосереджені виключно на естетиці та зручності для відвідувачів [8].

Івано-Франківський меморіальний сквер. Меморіальний сквер у Івано-Франківську є важливим історико-культурним місцем, яке символізує пам'ять про героїв та видатних особистостей, що зробили значний внесок у розвиток міста та країни. Розташований у центрі міста, сквер є місцем вшанування пам'яті, де кожен може знайти спокій та замислитися про історичне минуле (рис.1.1) [9].

Рис.1.1. Меморіальний сквер м. Івано-Франківськ

Меморіальний сквер був створений у 1982 році на місці міського кладовища, яке існувало тут з кінця 18 століття. За радянських часів цвинтар було знищено, залишилися лише приватні могили та могили видатних громадян. Меморіальний сквер був реконструйований у 2002 році. Будівництво парку стало можливим завдяки ініціативі місцевого населення та підтримці влади, яка прагнула зберегти пам'ять про минулі покоління.

Меморіальний сквер - це зелений оазис посеред галасливої міської забудови, де гармонійно поєднуються природа та архітектурні елементи. У сквері встановлені пам'ятники та меморіальні дошки, присвячені івано-франківцям та іншим особистостям, які зробили значний внесок у розвиток України. Тут можна побачити монументи, присвячені борцям за незалежність та видатним діячам, а також меморіали, що нагадують про трагічні події минулого (рис. 1.2) [10].

Меморіальний сквер в Івано-Франківську відіграє важливу роль у житті міста та його мешканців. Це не лише місце пам'яті та вшанування, але й освітній простір, де організовуються різноманітні заходи, присвячені історичним подіям та особистостям. Щороку тут відбуваються урочисті церемонії, покладання квітів та інші заходи, які об'єднують громаду навколо ідеї збереження історичної пам'яті.

Меморіальний сквер є важливим туристичним об'єктом, який приваблює відвідувачів з усієї України та світу. Завдяки своєму історико-культурному значенню сквер включено до туристичних маршрутів міста, що сприяє розвитку туризму та популяризації історичної спадщини Івано-Франківська [11].

Рис.1.2. Елементи благоустрою меморіального скверу, м. Івано-Франківськ[11]

Меморіал жертвам Берлінської стіни (Denkmal zur Erinnerung an die Berliner Mauer). Прикладом відомого європейського меморіального скверу є Меморіал жертвам Берлінської стіни (Denkmal zur Erinnerung an die Berliner Mauer) у Берліні, Німеччина. Цей меморіал присвячений пам’яті жертв, які загинули під час спроб перетнути Берлінську стіну, що розділяла місто та країну в період холодної війни (рис.1.3) [12].

Рис.1.3. Берлінська стіна плачу [12]

Відкритий у 1998 році та збудований за державні кошти. Розташовується на Бернауерштрассе на розі Акерштрассе, на території скверу знходяться Каплиця Примирення, Документаційний центр Берлінської стіни, відтворена 60-метрова ділянка колишнього кордону, вікно пам'яті.

На замовлення федерального уряду Берліна Німецький історичний музей запропонував ідею скверу. Архітектурна студія Kohlhoff & Kohlhoff розробила проєкт. Вартість будівництва склала 2,2 млн німецьких марок. Федеральний уряд взяв на себе витрати на будівництво, тоді як держава покриває витрати на роботу. 11 вересня 2008 року Палата представників Берліна затвердила відкриття меморіалу в річницю дня падіння Берлінської стіни [13].

Простір включає фрагменти оригінальної стіни, сторожові вежі та фотографії людей, які загинули, намагаючись перетнути кордон. На території скверу встановлені інформаційні стенди для розповіді про історію розділу Берліна, жертв та політичні події, що передували зведенню та падінню стіни. Також на території скверу щорічно проводяться церемонії пам’яті.

1.3. Особливості організації та облаштування меморіальних скверів

Організація та дизайн Меморіального скверу вимагає особливого підходу, щоб створити простір, який буде спокійним і глибоко символічним для відвідувачів, водночас належним чином вшановуючи події та людей. Меморіальний сквер має концептуальний дизайн, який візуально передає основні ідеї скорботи, пам'яті та надії. Дизайн часто включає символічні елементи, які фокусуються на головному значенні концепту. Це можуть бути геометричні фігури, об'єкти, що передають емоції або ідеї про пам'ять. Деякі площі мають інтерактивні зони, де відвідувачі можуть залишити квіти, записки чи інші пам'ятні речі, що робить меморіал більш особистим і зворушливим.

Меморіальні елементи, такі як скульптури, меморіали, пам'ятники та кам'яні монументи, є важливими компонентами меморіальних скверів. Вони створюють чіткий фокус, що відображає основний зміст і тему. Елементи у вигляді статуй, арок, пласких табличок і меморіальних стендів з іменами загиблих і героїв надають меморіалу особистого звучання і створюють емоційний зв'язок з відвідувачами. Імена на меморіалах створюють відчуття глибини і дають можливість зрозуміти масштаб події та кількість вшанованих людей [14].

Озеленення меморіального скверу є особливо важливим. Дерева-довгожителі, такі як дуби і сосни, символізують стійкість, регенерацію і вічність. Зелені елементи, такі як доріжки, алеї та клумби, розміщені між деревами, заохочують до спокою, роздумів і створюють приємний простір. Водні елементи,

такі як фонтани, штучні водойми та водоспади, також є поширеними. Вода є символом очищення, безперервності та жалоби і допомагає створити емоційну атмосферу, яка резонує на підсвідомому рівні з відвідувачами.

Меморіальні сквери зазвичай мають тихі зони, де люди можуть побути наодинці зі своїми думками. Лавки, альтанки та оглядові майданчики облаштовані так, щоб відвідувачі могли насолодитися мирною і спокійною атмосферою. Ці місця спонукають до особистих роздумів і створюють умови для внутрішнього діалогу з пам'яттю.

Часто меморіальні сквери мають освітні елементи, такі як інформаційні стенди. Вони розповідають історії подій та людей, яким присвячене місце, і допомагають відвідувачам краще зрозуміти контекст і значення подій, що вшановуються у сквері. Це робить меморіальний парк не лише місцем пам'яті, але й культурно-освітнім простором, де люди можуть отримати важливі знання про історичні та трагічні події [15].

Меморіальні сквери також організовують для проведення пам'ятних заходів та церемоній. Щорічні церемонії, дні пам'яті та інші заходи стали важливою частиною життя цих місць, допомагаючи людям осмислити певні історичні моменти та вшанувати пам'ять загиблих і відомих людей. Таким чином, меморіальні сквери є не лише просторами для окремих відвідувачів, але й місцями, де збирається громада під час пам'ятних подій.

Таким чином, окрім вшанування, меморіальні сквери створюють простір для роздумів, освітніх заходів та громадського вшанування пам'яті. Атмосфера, архітектура, символіка і природа об'єднуються, щоб створити місце, яке глибоко зворушує і спонукає до роздумів про минулі події.

Існують різні типи меморіалів, кожен з яких має свої особливості та символіку, призначені для вшанування історичних подій, трагедій чи видатних постатей [16].

Перший тип - це монумент, велика, архітектурно значуща споруда з символічним характером, яку часто розміщують на видних місцях. Вони підкреслюють важливість події чи героя для суспільства. Наприклад, монумент

Вашингтона в США вшановує Джорджа Вашингтона. Пам'ятники зберігають пам'ять про важливі події та формують національну ідентичність (рис.1.4.) [17].

Рис.1.4. Монумент Вашингтона, США[17]

Другий тип – меморіальний комплекс, який складається з різних елементів: скульптур, монументів, ландшафтного дизайну, освітніх центрів тощо. Комплекси мають великі території та пропонують комплексний підхід до збереження пам'яті. Наприклад, меморіал Яд Вашем в Ізраїлі, присвячений жертвам Голокосту, включає в себе музей, сади та скульптури (рис.1.5). Такі комплекси дозволяють глибше зрозуміти історію подій і дають відвідувачам можливість вчитися, сумувати і отримувати нові знання про трагедії минулого [18].

Рис.1.5. Меморіальний комплекс Яд Вашем, Ізраїль [18]

Меморіальні сквери та меморіальні сади – ще один важливий вид меморіалів. Вони призначені для вшанування пам'яті подій та осіб, а також для створення затишної атмосфери для спокійних роздумів. Наприклад, меморіальний сквер у місті Івано-Франківськ, створює комфортний простір для роздумів і особистих роздумів, заохочуючи відвідувачів зосередитися на пам'яті жертв.

Скульптурні меморіали є одним з найпоширеніших типів і можуть представляти конкретних людей, символічні образи або події. Наприклад, статуя Авраама Лінкольна у Вашингтоні символізує його внесок у боротьбу за права і

свободу (рис. 1.6). Скульптурні пам'ятники відображають значення людини або події, передають емоційне послання і спонукають відвідувачів до роздумів про історію [19].

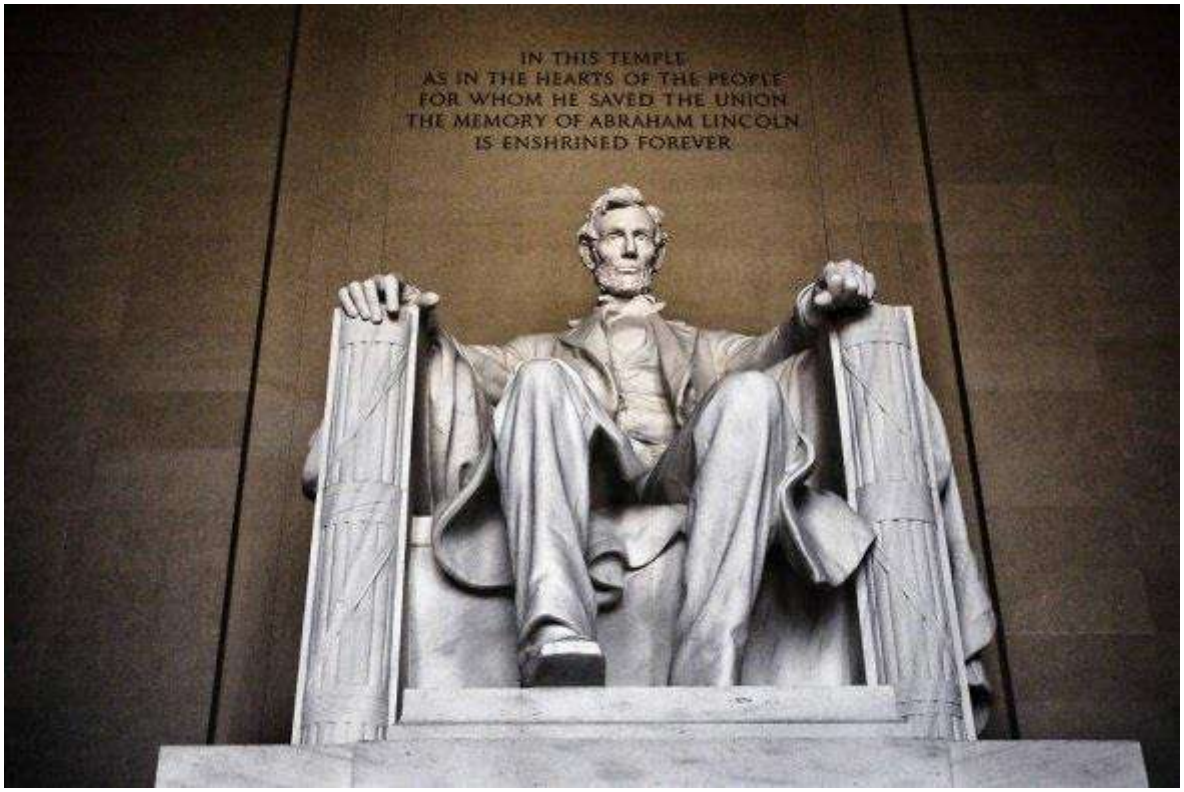

Рис. 1.6. Статуя Авраама Лінкольна, Вашингтон [19]

Останній з цих – кам'яний пам'ятник або іменна табличка з іменами загиблих або учасників події. Такі пам'ятники можуть бути окремими табличками або частиною більшого комплексу. Наприклад, на Меморіальній стіні ветеранів В'єтнаму у Вашингтоні викарбувані імена солдатів, які загинули або зникли безвісти (рис.1.7). Такі елементи додають індивідуальний вимір пам'яті і створюють глибший зв'язок між відвідувачем і пам'яттю про історичну подію [20].

Рис. 1.7. Меморіал ветеранів В’єтнату, Вашнгтон [20]

Класифікація міських скверів дозволяє зрозуміти, які типи скверів можуть існувати в місті і яку роль вони можуть відігравати в міському житті. Важливо пам'ятати, що успіх створення міських скверів залежить від збалансованого планування, використання новітніх технологій озеленення та уваги до потреб місцевого населення [21].

Сучасні міські сквери все більше орієнтуються на стале використання природних ресурсів і збереження природного середовища. Впроваджуються екологічно чисті технології, такі як сонячні батареї для енергопостачання, системи збору дощової води для поливу рослин та використання екологічно чистих матеріалів у будівництві.

Міські сквери стають активними центрами відпочинку та спорту. Вони облаштовуються спеціальними спорудами для фізичних вправ, такими як бігові доріжки, велодоріжки, дитячі майданчики, зони для занять йогою та інші спортивні зони. Це сприяє підтримці здорового способу життя та активному відпочинку місцевого населення [22].

Сквери активно сприяють комунікації та культурним заходам. На території розміщують майданчики для виставок і концертів, амфітеатри для вистав і шоу, витворів мистецтва і скульптур, фестивалів та інших культурних заходів. Це сприяє створенню активної, орієнтованої на громаду атмосфери в парку.

Висновки:

Міські сквери являють собою невеликі (0,15-2 га) озеленені ділянки, призначені для короткочасного відпочинку або художньо-декоративного оформлення міських площ, вулиць, суспільних і адміністративних будівель, монументів. За основною функцією – меморіальні, декоративні, виставкові, транзитні, інформаційні, історикоархітектурні, музичні, ігрові, розділові «вестибюлі».

Меморіальні сквери - важливий елемент ландшафтної архітектури, покликаний зберігати пам'ять про видатних людей та історичні події. Вони створюють особливий простір для роздумів, вшанування пам'яті, культурного та освітнього збагачення, а також виконують естетичну та рекреаційну функції. Основна відмінність меморіального скверу від звичайного - його символічне значення та акцент на створенні місця пам'яті і тиші. Меморіальні площі доповнюються меморіалами, інформаційними пунктами, зеленими насадженнями та водними об'єктами, які допомагають створити глибше відчуття пам'яті, стійкості та безперервності життя. Меморіальні сквери - це місце, де громади збираються разом для проведення пам'ятних заходів, роздумів та вшанування важливих історичних моментів.

РОЗДІЛ 2
ОБ’ЄКТ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Загальна характеристика території об’єкту

Сквер "Казка" був створений в 2018 році і розташований на території Новозаводського району міста Чернігова, його площа становить 1,2 гектара. Житловий район, де розташована сквер, знаходиться в південно-західній частині Чернігова, між вулицею Ціолковського і залізницею Чернігів-Ніжин, що відокремлює масив від більшої частини міста, а багато масивів промислових підприємств являють собою в основному багатоповерхові житлові будинки, частково представлені приватним сектором, з палацами культури, об'єкти сфери послуг, муніципальні лікарні, школи і дитячі садки.

У 2019 році в рамках реалізації Громадського бюджету (бюджету участі) було оголошено тендер на проект реконструкції скверу «Казка» в Чернігові. Пропозиції на цю тему стали ще більш актуальними після повномасштабного вторгнення російської армії. Україна зазнала величезних втрат, і саме завдяки підтримці європейських країн у нас все ще є можливість боротися за свободу. Тому створення тематичного парку має стати нагадуванням про вдячність, пам'ять і величезну допомогу європейських країн [23].

Вулиця Самоквасова відома своїм історичним значенням і красивою архітектурою, що робить її привабливою для створення парку. Сама назва "Казка" може викликати певну асоціацію, вказуючи на особливий дизайн і атмосферу скверу.

Розташований в центрі міста, сквер Казка-прекрасне місце для чернігівців, які можуть насолодитися природою, провести час з сім'єю і друзями, взяти участь в різних заходах і урочистостях.

Враховуючи контекст вулиці Самоквасова та потреби громади, сквер «Казка» стане затишним і зеленим оазисом, що додає краси і затишку центру міста Чернігова. Він може стати місцем відпочинку і релаксації, де жителі

зможуть насолоджуватися природою, гуляти по тротуару і насолоджуватися зустрічами з друзями та родиною.

2.2. Природні умови

Місто розташоване в зоні, що характеризується континентальним кліматом. Найтеплішим місяцем є 7 березня із середньою температурою 18,9°c (66°f). Найтеплішим місяцем є 1 січня із середньою температурою 5,6°C (22 ° F) (табл. 2.1) [24].

Таблиця 2.1.

Середні показники температури м.Чернігів [24]

Клімат Чернігова [сховати]													
Показник	Січ.	Лют.	Бер.	Квіт.	Трав.	Черв.	Лип.	Серп.	Вер.	Жовт.	Лист.	Груд.	Рік
Абсолютний максимум, °C	8	15	21	25	32	32	32	32	30	25	14	11	32
Середній максимум, °C	−3	−2	3	12	19	22	23	22	17	11	3	0	11
Середня температура, °C	−5	−5	0	8	14	17	18	17	13	7	1	−2	7
Середній мінімум, °C	−8	−7	−2	3	8	12	13	12	8	3	−1	−5	3
Абсолютний мінімум, °C	−35	−27	−27	−8	0	2	7	2	−3	−10	−22	−26	−35

Розташування міста на правому березі річки Десна, у долині, що з'єднується з Любецько-Чернігівською піщаною рівниною, створює особливий мікроклімат з впливом річкових масивів і відкритих просторів, що сприяє накопиченню вологи та пом’якшенню клімату.

Середньорічна кількість опадів у Чернігові становить близько 540 мм. В теплий період випадає приблизно 359 мм опадів, що є сприятливим для росту рослинності. В холодний період, з листопада до лютого, опади зменшуються до 180 мм, а сніговий покрив триває від 95 до 110 днів з середньою висотою близько 19 см, максимальна ж висота може досягати 42 см. Завдяки достатньому

сніговому покриву ґрунт зберігає тепло, що дозволяє рослинам легше переносити зиму. Проте, в холодний сезон спостерігається промерзання ґрунту на глибину від 24 до 141 см, що варто враховувати при виборі рослин для ландшафтного дизайну.

Туман є ще однією характерною рисою клімату Чернігова – він спостерігається до 16% днів у рік, особливо в осінні та зимові місяці. Це обмежує видимість і може створювати умови для більшої вологості на поверхнях, впливаючи на рослинність та потребуючи врахування у виборі покриттів доріжок та інших матеріалів.

Щодо вітрових умов, у теплий період переважають північно-західні вітри, а взимку частіше дмуть південно-західні. Максимальні пориви вітру досягають швидкості 17 м/с, з окремими поривами до 20-23 м/с, що важливо враховувати для вибору вітростійких рослин та створення природних вітрозахисних бар'єрів.

Температурний режим зимових періодів характеризується мінімальними температурами до -22°C, що визначає специфічні вимоги до морозостійкості рослин і матеріалів для ландшафтного оформлення. Територія Чернігова входить до II кліматичного поясу, що накладає обмеження на орієнтацію вікон у житлових будинках та вимагає врахування напрямку вітру при організації відкритих просторів [25].

У плануванні скверу «Казка» важливо враховувати ці кліматичні умови для створення зручної і привабливої для відвідувачів зеленої зони. Використання теплолюбних і посухостійких рослин дозволить зменшити потребу в частому поливі влітку, а посадка морозостійких видів зменшить негативний вплив холодного періоду. Вітростійкі дерева та кущі також зменшать вплив сильних поривів вітру, створюючи затишний простір для відпочинку. Такі природно-кліматичні умови дають можливість спроектувати сквер як зелений оазис, який гармонійно поєднається з природним ландшафтом та буде комфортним для відвідувачів в будь-який сезон.

2.3. Перепроєктний аналіз

Сквер «Казка» був створений у 2018 році та розташований у Новозаводському районі Чернігова площею 1,2 га. Житловий масив, де розташований парк, знаходиться у південно-західній частині Чернігова, між вулицею Ціолковського та залізницею Чернігів-Ніжин, яка відокремлює район від більшої частини міста та прилягає до території багатьох промислових підприємств. Комплекс складається переважно з житлових комплексів, деякі з яких також зайняті приватними компаніями. Тут є палаци культури, об'єкти обслуговування, міська лікарня, школи та дитячі садки. Приблизне розташування території проекту можна побачити на ситуаційному плані (рис.2.2) [26].

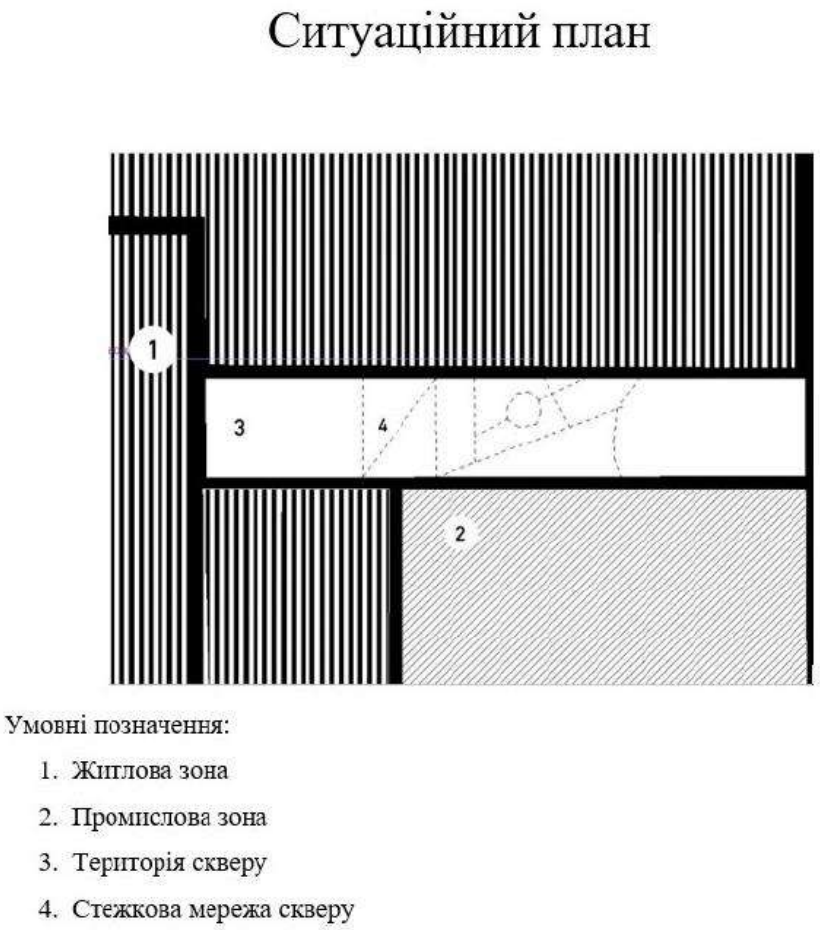

Рис. 2.2. Ситуаційний план

Головним елементом при створенні будь-яких ландшафтних об’єктів є насадження. Основними елементами є деревні рослини, що ділять об’єкту територію на певні зони, а з іншої сторони поєднують всі зони в одне ціле, а також насадження виконують санітарно-екологічні функції та створюють сприятливий мікроклімат.

На території скверу є існуючі зелені насадження у вигляді Клену звичайного (*Acer platanoides L.)* та Дуба звичайного (*Quercus robus* L.) , також висаджений газон по всій території. Наявність лише двох видів насаджень, може мати як позитивний, так і негативний вплив на зовнішній вигляд та концептуальну ідею скверу. Вибір Клена гостролистого може бути пов'язаний з його декоративністю, листям, яке змінює колір впродовж року, та загальним естетичним виглядом. Цей вид насаджень може створювати спокійну та природну атмосферу в сквері. Варто розглянути додавання інших видів рослин для створення різноманітності і збалансованості в плануванні. Наявність газону в сквері відображає зелену і приємну атмосферу. Проте, відсутній сезонний догляду. Необхідно відстежувати стан газону, проводити регулярний полив, вирівнювання та обслуговування для підтримання здорового та привабливого вигляду. Наявність прогулянкових доріжок є важливою для забезпечення зручного доступу та пересування [27].

Види зелених насаджень, які знаходяться в сквері «Казка», м. Чернігів: деревні рослини у вигляді групових та рядових посадках.

При інвентаризації було виявлено 35 листяних видів дерев. Більшість дерев мають задовільний стан.

Газон на території скверу звичайний садово-парковий. Газонне покриття має задовільний стан, потребує поточного ремонту з видаленням небажаної рослинності.

Більш детальну характеристику зелених насаджень можна дізнатися з інвентаризаційної відомості (табл.2.2).

Таблиця 2.2.

Відомість інвентаризації дерев

Відомість інвентаризації дерев (сквер «Казка»)										
Номер за абрисом облікової ділянки	Вид насадження (рядова, групова посадки тощо)	Порядковий номер запису дерев	Назва виду дерев та їх основних форм	Вік, років	Діаметр стовбура на висоті 1,3 м, см	Висота, м	Кількість, шт.	Стан		
								добрий	задовільний	незадовільний
I	Г	1-10	Дуб звичайний *Quercus robus* L.	60	45	25	10		10	
	Р	10-15	Дуб звичайний *Quercus robus* L.	60	55	22	5		5	
	Г	15-22	Клен гостролистий *Acer platanoides* L.	10	22	9	7	7		
	Р	22-28	Клен гостролистий *Acer platanoides* L.	10	22	9	6	6		
	Г	28-35	Клен гостролистий *Acer platanoides* L.	5	10	4,5	7	7		
Всього							**35**	**20**	**15**	

Територія скверу має реконструйовану дорожньо-стежкову мережу, яка і дозволить провести необхідне для тематичного скверу зонування (рис.2.3-2.4).

Рис. 2.3. Сучасний стан території скверу [фото автора]

Рис.2.4. Дорожньо-стежкова мережа

Догляд за дорожньо-стежовою мережею включає такі види робіт, як поточний ремонт, санітарне очищення (підмітання, збирання випадкового сміття,прибирання снігу, посипання піском або іншими матеріалами, крім солі в період ожеледиці, оброблювання покрить франкійними та іншими протиожеледними матеріалами, видалення трави з узбіч, кюветів і водовідвідних канав, зволоження щебеневих доріжок та миття асфальтних доріг, особливо в суху та спекотну погоду) тощо.

Періодичність санітарного очищення, поливання та миття доріг проводиться в міру необхідності, залежно від інтенсивності відвідування садово-паркового об’єкту. Підмітання доріжок і майданчиків проводиться вранці, до появи відвідувачів. Доріжки на об’єктах з невисокою інтенсивністю експлуатації підмітаються за необхідності для підтримання чистоти [28].

Систематично проводять поточний і капітальний ремонти, обрізають і відновлюють брівки, знищують бур’яни, навесні знову прикоткують. За відсутності малогабаритних підмітальних машин підмітають мітлами. Краще користуватися стальними, виготовленими із тонких гнучких пластинок, які розходяться віялом. Доріжки на об’єктах з невисокою інтенсивністю

експлуатації підмітаються в міру необхідності для підтримання чистоти.

Взимку садові доріжки і майданчики слід посипати піском або іншими протиковзкими матеріалами.

Навесні, готуючи парки до відкриття, доріжки посипають крупнозернистим піском, який не дає пилу в суху погоду і не прилипає до взуття у дощову. Пісок на доріжках та майданчиках замінюють і підсипають за необхідністю. Розрахункова товщина шару піску при кожному посипанні складає 3-5 мм.

Взимку під час ожеледиці доріжки посипають дрібним сухим піском. Пісок зберігають на територіях парків і садів у контейнерах [29].

2.4. Методи дослідження

Для реалізації проекту території скверу «Казка» було використано комплексний підхід, що поєднує загальнонаукові, емпіричні та специфічні методи, а також спеціалізоване програмне забезпечення для проектування.

Загальнонауковий метод. Вивчення аналіз існуючої території скверу використовуючи літературні джерела.

Емпіричний метод. Проведено польові спостереження та вимірювання для визначення фактичних характеристик паркової зони.

Спеціальні методи. Моніторинг існуючих об'єктів на ділянці для оцінки їх відповідності вимогам проекту.

Комп'ютерне моделювання та візуалізація для створення ескізів та концептуальних зображень. Проектування та візуалізація концепції парку здійснювалася за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення ArchiCAD 2023, яке стало основним архітектурно-планувальним рішенням, забезпечуючи моделювання та 3D-моделювання, автоматизацію зон проектування, елементів дизайну та інфраструктури. ArchiCAD 2023 був обраний через його здатність відображати детальні концепції арт-простору.

Крім того, для візуальної презентації, створення реалістичних зображень майбутнього парку, функціонального зонування, розміщення малих форм забудови, відображення зелених насаджень та водних елементів було використано програмне забезпечення для ландшафтного дизайну, таке як Realtime Landscaping Architect.

Поєднання загальнонаукових, емпіричних та спеціальних методів із сучасним програмним забезпеченням для проектування забезпечило високий ступінь точності та деталізації в процесі розробки дизайну парку.

Висновки:

Сквер "Казка", створений у 2018 році в Новозаводському районі Чернігова, має площу 1,2 гектара і є важливим об'єктом для міста. Його розташування на території житлового масиву робить його зручним для місцевих жителів. У 2019 році розпочалася реконструкція скверу в рамках Громадського бюджету, що має на меті створення сучасного тематичного парку як символу вдячності за підтримку європейських країн.

Чернігів знаходиться в зоні континентального клімату, що визначає специфіку вибору рослин для озеленення. Достатня кількість опадів у теплий період сприяє росту рослинності, а сніговий покрив захищає ґрунт взимку. Важливо враховувати вітрові умови та температурні коливання для створення комфортної і стійкої до змін клімату зеленої зони. На території скверу ростуть Клен гостролистий і Дуб звичайний, які створюють сприятливий мікроклімат, проте озеленення потребує розширення асортименту рослин для досягнення різноманітності.

Прогулянкові доріжки забезпечують зручне пересування, але потребують регулярного обслуговування. Газон перебуває в задовільному стані, однак потребує більш ретельного догляду. Реконструкція скверу включає зонування, додавання нових рослин та врахування природно-кліматичних особливостей для створення затишного простору.

Проектування здійснено із використанням сучасного програмного забезпечення (ArchiCAD 2023, Realtime Landscaping Architect), що дозволило розробити деталізований проект. Реалізація цього проекту сприятиме покращенню естетичної та функціональної привабливості скверу, зробивши його комфортним місцем відпочинку для мешканців Чернігова.

РОЗДІЛ 3
ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО КОНЦЕПЦІЇ ТА ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ СКВЕРУ

3.1. Основні положення концепції

Виходячи з ідеологічного підґрунтя, концепція скверу передбачає привернення уваги до подій, що відбуваються в Україні, і відображення подяки країнам ЄС за їх величезну допомогу в боротьбі із загарбниками. Такий підхід спрямований на підтримку національної самосвідомості, висвітлення історичних подій та підкреслення важливості міжнародного співробітництва.

У сквері меморіального типу, створеного для цієї мети, можна розмістити різні елементи і об'єкти, що символізують подяку і співпрацю з країнами ЄС. Наприклад, це можуть бути пам'ятні знаки, плакати, виставки або інші архітектурні елементи, що передають історичну інформацію або символи.
Такий меморіальна сквер є не тільки місцем відпочинку і розваг, а й центром патріотичного виховання, де жителі і гості міста можуть згадати про досягнення країни і висловити подяку країнам ЄС. Це стимулює розуміння історичних процесів та підтримку співпраці між людьми.

Територія скверу може стати місцем проведення патріотичних заходів, виставок, концертів та інших культурних заходів, що сприяють залученню громадськості до важливих ідей і демонструють солідарність і співпрацю між людьми.

Завдяки цій концепції сквер стає не тільки природним середовищем для відпочинку і прогулянок, а й символом пам'яті, гордості і подяки. Вона дає жителям і гостям міста можливість відчути патріотичний дух, єдність і почуття приналежності до своєї країни. Крім того, об’єкт озеленення стає важливою туристичною визначною пам'яткою та приваблює відвідувачів з усього світу, які хочуть побачити та відчути історичне значення та підтримку, яку надають країни ЄС у важкі часи [30].

Пропонується змінити назву на" Європейський", щоб врахувати сучасні тенденції і зосередитися на більш тісних відносинах з Європейським союзом. Нова назва відображає ідею важливості співпраці, взаєморозуміння та європейського напрямку для розвитку парку та спільноти. Навіть якщо ця зміна назви є частиною стратегії щодо зміни ідеологічного і соціального напрямку скверу, що сприяє адаптації до сучасних вимог і потреб спільноти, вона підкреслює прагнення оновити зміст і функції території, зробити її більш привабливою і сучасною для відвідувачів, залучити нових відвідувачів. можливості для співпраці та розвитку.

Нова назва "Європа" може позитивно вплинути на сприйняття території як важливого елемента європейської спадщини та спільних цінностей. Воно підкреслює взаємозв'язок і взаємовплив між містом і країнами ЄС, а також розвиток партнерських відносин і спільних проектів в культурі, освіті, економіці та інших областях.

Основні концепт-ідеї.

Символічне відображення подій та співпраці з ЄС. Сквер уособлює історичні події та зв’язок України з країнами ЄС через низку пам’ятних елементів. Тут можуть бути розміщені пам’ятні знаки, інсталяції або навіть мініатюрні монументи, що символізують ключові моменти міжнародного партнерства, допомоги, яку надали країни ЄС, та події, що закарбувались у свідомості народу. Створення такої атмосфери сприятиме глибшому усвідомленню відвідувачами важливості солідарності в боротьбі за свободу та незалежність.

Освітня та патріотична функція. Сквер, насичений історичними символами, також виконує важливу просвітницьку роль. Це місце стає центром патріотичного виховання, де відвідувачі можуть дізнатись більше про історичні зв’язки між Україною та ЄС, про спільні зусилля у протидії агресії та підтримку демократії. Освітня функція скверу може включати інформаційні стенди, тематичні експозиції та мультимедійні інсталяції, що підкреслюють важливість міжнародного співробітництва [31].

Культурний простір для заходів і взаємодії. Сквер розрахований на проведення різноманітних культурних подій: патріотичних заходів, концертів, виставок, конференцій, що сприяють залученню широкої громадськості до обговорення важливих тем і зміцнюють взаєморозуміння між людьми різних країн. Це місце для вільного спілкування і обміну думками, де можна відчути дух єдності та солідарності, важливість культурного обміну та співпраці.

Сквер як символ національної гордості та місце пам’яті. Концепція скверу робить його не лише зоною для відпочинку, а й місцем гордості й пам’яті, яке закликає жителів та гостей міста пам’ятати про важливі віхи історії. Сквер стимулює патріотичні почуття, нагадує про силу єдності та водночас дає можливість висловити вдячність країнам ЄС за їхню допомогу.

Популяризація серед туристів та міжнародна привабливість. Завдяки своїй глибокій концепції, сквер може стати привабливим туристичним об’єктом, здатним залучити відвідувачів з різних країн. Це місце, де люди з усього світу можуть дізнатися більше про сучасну Україну, її боротьбу за свободу та підтримку, яку вона отримує від країн ЄС. Туристи та мешканці міста мають можливість відчути, наскільки важливим є внесок кожної країни в досягнення миру та розвитку демократії [32].

Перейменування в “Європейський” та стратегія ідеологічного розвитку. Пропозиція перейменувати сквер на "Європейський" має на меті посилити акцент на партнерстві з ЄС і підкреслити європейський напрямок розвитку. Нова назва є частиною стратегії формування сучасного ідеологічного напряму, що відповідає потребам громади. Це відкриває можливості для подальшого розвитку скверу як сучасного простору, де реалізуються нові проекти, розширюється культурна взаємодія та підкреслюється прагнення до європейської інтеграції.

Європейський напрямок як частина місцевої ідентичності та розвитку. Ідея нової назви також підкреслює, що сквер є частиною європейської спадщини та цінностей, зміцнює уявлення про партнерство та взаємозв'язок із країнами ЄС. Це не просто про співпрацю на рівні політики чи економіки, а також про спільну культурну спадщину, освіту, та реалізацію проектів у різних галузях.

Види комфорту в громадських садах включають екологічний комфорт, естетичний комфорт та функціональний комфорт. Кожен з цих видів сприяє створенню затишного і комфортного середовища для відпочинку і використання суспільством [33].

Концепція ідеї створення парку враховує ідею комфортного перебування відвідувачів на даній території, тобто необхідність забезпечення екологічного, естетичного та функціонального комфорту.

Екологічний комфорт. Екологічний комфорт пов'язаний з наявністю природного середовища і екологічно чистої атмосфери в сквері. Важливо забезпечувати належний догляд за рослинами, зберігати і оберігати біологічне різноманіття, а також раціонально використовувати природні ресурси. Наявність зелених насаджень, дерев, квітів і пішохідних доріжок створює затишну і природну атмосферу, яка сприяє розслабленню і підтримці здоров'я.

Естетичний комфорт. Естетичний комфорт пов'язаний із зовнішньою привабливістю. Це включає в себе використання дизайну, композиції, кольорів, форм і матеріалів, які допоможуть створити гармонійний і привабливий зовнішній вигляд скверу. Художні елементи, скульптури, фонтани, малюнки та архітектурні деталі на доріжках можуть бути використані для створення естетичного задоволення для відвідувачів парку.

Функціональний комфорт. Функціональний комфорт включає в себе наявність необхідної інфраструктури і зручностей для задоволення потреб користувачів. Це можуть бути лавки, столи, сміттєві баки, туалети, пункти першої допомоги, ігрові майданчики, тренажери, спортивні майданчики для занять спортом і т.д. функціональний комфорт забезпечує зручні умови для відпочинку, активного відпочинку і розваг в парку. Наявність добре обладнаної та організованої території допоможе залучити різні групи відвідувачів та задовольнити їхні потреби [34].

Поєднання цих 3 - х видів комфорту - екологічного, естетичного і функціонального-допоможе створити комфортну, затишну і зручну атмосферу на міській площі. Це дозволяє людям насолоджуватися природою, проводити час

на свіжому повітрі, займатися спортом, розслаблятися і спілкуватися з оточуючими. Завдяки такому комфорту скверу стає важливим центром суспільного життя міста, сприяє поліпшенню якості життя його жителів і служить оазисом в міському середовищі [35].

3.2. Функціональна та планувальна організація

Зонування скверу «Казка» передбачає розподіл простору на три основні частини: меморіальну, інформаційно-прогулянкову та зону обслуговування. Кожна з них несе в собі ідейний зміст, спрямований на створення місця для вшанування, пізнання, відпочинку та комфорту, що робить сквер не просто простором для відпочинку, але й місцем для роздумів, навчання та взаємодії з історією [36].

Меморіальна зона.

Ідея. Меморіальна зона покликана стати місцем пам’яті, де люди можуть відчути зв’язок із минулим, згадати про значущі події та видатних особистостей. Основна ідея цієї зони – створити атмосферу, що спонукає до спокою, роздумів і вшанування.

Оформлення та елементи. Пам’ятники та монументи – символізують історичні події або видатних діячів, які залишили слід у житті громади чи країни. Кожен пам’ятник матиме унікальний дизайн, щоб передати ідею стійкості, відваги чи мудрості.

Символічні елементи – наприклад, лавки, викладені у формі певного символу, що відображає культурні та історичні цінності. Кам’яні бруківки із вигравіруваними цитатами або важливими датами підкреслюватимуть історичне значення цієї зони.

Рослинність з глибокою символікою – дуби, що символізують силу й довговічність, сосни як символи чистоти та стійкості, квіткові клумби в спокійних кольорах, що символізують спокій і вічність. Усе це створює відчуття глибокої поваги та задуму.

Місця для усамітнення – затишні лавки та невеликі альтанки, де відвідувачі можуть побути наодинці, подумати про минуле і вшанувати його [37].

Інформаційно-прогулянкова зона.

Ідея. Основна мета цієї зони – надати відвідувачам інформацію про сквер та його історію, а також створити умови для розслаблених прогулянок і ознайомлення з навколишньою природою. Ідея полягає в тому, щоб через ландшафт, архітектуру та інформаційні матеріали передати значення скверу та його роль у культурній спадщині.

Оформлення та елементи. Інформаційні стенди та інтерактивні таблички - містять факти про історію скверу, опис важливих об’єктів, природні особливості та архітектурні елементи. Стенди можуть бути оснащені QR-кодами для доступу до розширеної інформації на сайті скверу.

Оглядові доріжки – створені так, щоб плавно вести відвідувачів між різними частинами скверу, підкреслюючи мальовничі куточки й особливі місця. Покриття доріжок виготовлено з натуральних матеріалів, що гармонійно поєднуються з природним середовищем [38].

Інтерактивні зони для дітей – скульптури казкових героїв, панелі для доторкання та гри, які дозволяють дітям не лише грати, але й дізнаватися цікаві історії або вивчати природу.

Зелені насадження – квіткові клумби, живоплоти, дерева, що додають яскравих барв і створюють відчуття єдності з природою. Рослини, висаджені вздовж доріжок, мають заспокійливий вплив і формують атмосферу розслаблення.

Зона обслуговування.

Ідея. Зона обслуговування покликана забезпечити комфортні умови для відвідувачів та необхідні зручності. Її ідейне рішення полягає в тому, щоб зробити перебування у сквері приємним і доступним, не відволікаючи від загальної атмосфери спокою та єдності з природою.

Оформлення та елементи. Кафе та кіоски – оформлені в стилі, який гармонійно вписується в загальний ландшафт скверу. Будівлі мають природні

відтінки та використовують екологічні матеріали, щоб підкреслити ідею екологічної гармонії.

Зони відпочинку з навісами – альтанки чи накриття з місцями для відпочинку, де відвідувачі можуть відновити сили або заховатися від сонця і дощу. Вони мають зручне розташування біля кафе чи на перетині доріжок [39].

Парковка та стоянки для велосипедів – розташовані поблизу входу до скверу та оформлені в стилі, що зливається із загальним ландшафтним дизайном. Достатня кількість місць для автомобілів та велосипедів забезпечує зручність для відвідувачів.

Туалети та смітники – продумані й розташовані в ключових місцях, щоб вони були легко доступними, але водночас непомітними для збереження естетичної цілісності.

Таким чином, ідейне рішення зонування скверу «Казка» полягає в тому, щоб кожна зона мала свою функцію та атмосферу: меморіальна зона викликає відчуття пам'яті й задуму, інформаційно-прогулянкова забезпечує пізнавальний досвід, а зона обслуговування створює комфортні умови для приємного перебування. Разом вони формують багатофункціональний простір, де відвідувачі можуть відпочивати, навчатись і знаходити натхнення, перебуваючи в гармонії з історією та природою [40].

3.3. Центральний вхід

Центральний вхід до скверу відіграє важливу роль у загальній концепції простору, формуючи перше враження та підкреслюючи значущість місця. Щоб виділити його та надати особливої уваги ідеям єдності, вдячності та приналежності до європейської спільноти, можна втілити кілька ідей.

Вхідна арка може стати символом єдності. Вона може бути виконана у вигляді переплетених елементів, що символізують об’єднання європейських країн та України, з використанням символіки ЄС, наприклад, зірок, та

українських національних мотивів. Така арка може бути збудована з натуральних або сучасних матеріалів – каменю, металу або скла, що надає урочистості та вказує на довговічність партнерських відносин.

Також уздовж входу можна розмістити інформаційні стенди, які розповідатимуть про підтримку різних європейських країн під час війни. Це можуть бути таблички або інтерактивні екрани з історичними фактами, словами подяки та зображеннями, що розкривають важливі моменти співпраці. Рельєфні елементи чи гравіювання на панелях підсилять символічне значення входу [41].

Доріжка, що веде від входу до центру скверу, може містити символи, які представляють країни ЄС. Наприклад, стилізовані зірки, вбудовані у покриття, можуть бути підсвічені вночі, що підкреслить напрямок до головного меморіалу і символізуватиме єдність і підтримку. Просторий та відкритий вхід, можливо, з широкими сходами чи плавним нахилом, створить плавний перехід від вулиці до скверу, надаючи простору відчуття урочистості.

По боках можна розмістити симетричні дерева чи кущі, що створять природний коридор до центру. Використання рослинності, як-от дубів чи лаврів, символізуватиме силу та стійкість, додаючи завершеності.

Урочисте підсвічування арки, панелей, символів на доріжці допоможе створити виразний вигляд у нічний час. Наприклад, проекція зірок ЄС або тризуба на доріжку підкреслить основну ідею – підтримку та солідарність.

Центральний вхід можна додатково акцентувати стилізованим банером чи стелою з написом, що висловлює подяку країнам ЄС. Він може містити простий текст, наприклад, «Дякуємо за підтримку», перекладений на кілька європейських мов, або змінювану електронну інформацію, що демонструє ключові події, пов’язані з підтримкою України.

На мощенні біля входу можна використати камені, привезені з країн-партнерів, з вигравіруваними назвами цих країн, що символізуватиме об’єднання зусиль заради миру. Поєднання українських традиційних матеріалів з європейськими архітектурними стилями підкреслить зв'язок культур, створюючи автентичне та значуще середовище [42].

Таким чином, центральний вхід стане не просто початком меморіального простору, а важливим символом, що налаштовує на сприйняття ключових ідей скверу: солідарність, підтримка та вдячність.

Спираючись на ключові ідеї, вирішено розробити відкритий просторий центральний вхід, покликаний забезпечити привітну, але водночас стриману атмосферу, яка гармонійно вливається в загальний стиль скверу. Концепція передбачає просторий та відкритий вхід, який створює плавний перехід від вулиці до внутрішнього простору скверу. Вибір такого стилю підкреслює доступність і відкритість, водночас не привертаючи надмірної уваги.

Атмосфера входу буде дружньою, м'якою, спрямованою на створення затишного першого враження. Відкритий простір допоможе забезпечити природне освітлення вдень, що підсилить відчуття легкості та наблизить відвідувачів до природного середовища скверу.

Дизайн входу є продуманим і лаконічним, без надмірної яскравості, з м'якими кольоровими акцентами та оздобленням із натуральних матеріалів. Використання каменю та дерева додасть природності, а нейтральні відтінки – витонченості та спокою. Рослинність у зоні входу представлена симетричними рядами дерев або кущів, що формують зелений коридор, запрошуючи відвідувачів до простору скверу.

Щоб уникнути надмірної яскравості, підсвічування входу виконано в м'яких тонах, акцентуючи лише ключові елементи, такі як символічні панелі чи доріжка. Це створює ввечері приємне освітлення, яке зберігає інтимність і водночас акцентує на важливості входу, не порушуючи гармонію навколишньої природи.

Цей відкритий просторий вхід стане початком шляху через сквер, що закликає до споглядання та роздумів, підтримуючи характер скверу як місця єдності, вдячності та зв'язку з природою.

Центральний вхід до скверу «Казка» оформлений у класичному стилі, з використанням рядових посадок самшиту вічнозеленого та клену гостролистого, які створюють елегантний і доглянутий вигляд. Самшит, висаджений вздовж

доріжок, утворює щільну, акуратну зелену огорожу, що підкреслює симетрію та додає природної геометричності вхідній зоні. Завдяки своїй вічнозеленій структурі самшит зберігає декоративність протягом усього року, надаючи входу привабливості незалежно від сезону (рис.3.1-3.2).

Позаду самшиту розташовані ряди клена гостролистого, що надає композиції вертикальної структури та м'яко переходить у паркову зону. Клени обрані за їх здатність гармонійно виглядати в будь-яку пору року: навесні та влітку їхні пишні зелені крони створюють затінок, восени листя набуває насичених жовтих і червоних відтінків, надаючи вхідній зоні теплих і яскравих барв.

Самшит вічнозелений *(Buxus sempervirens L.).* Вічнозелений густий чагарник, іноді невелике дерево з коротким стовбуром, досягає від 2 до 4 м в висоту та ширину. Щорічний приріст до 10-15 см.

Молоді пагони зелені, пізніше сіро-коричневі. Листя супротивне, шкірясте, яйцеподібне або вигнуто-еліптичне, довжиною до 1,5-3 см, блискуче, темно-зелене, знизу трохи світліше.

Рис.3.1. Самшит вічнозелений

Квіти маленькі, непомітні, жовто-зелені, зібрані в невеликі суцвіття. Цвітіння в квітні-травні.

Плоди – коробочки довжиною до 0,8 см, що складаються з трьох частин, дозрівають в серпні-вересні.

Самшит росте як на сонці так і в тіні, вологолюбний, витримує міські умови: спеку, періоди посухи та сильні вітри, невибагливий, віддає перевагу родючим, свіжим, гумусним, добре дренованим ґрунтам.

Самшит – це унікальна по щільності рослина, яка використовується для формування різних топіарних фігур: живоплоти, бордюри вздовж доріжок, складні геометричні візерунки, орнаменти, арабески, кулі і т.і.

Рекомендується для поодиноких, групових та рядових посадок в міському озелененні, в парках та садах, на приватних територіях. Може вирощуватись в контейнерах, на патіо, терасах [43].

Клен звича́йний (*Acer platanoides* L.). Вид клена, який набув значного поширення на території Західної Азії та Європи. Північна межа ареалу цього виду доходить до південних районів Скандинавії, Карелії і Фінляндії, а південна закінчується біля північного Ірану. Зростає клен гостролистий у змішаних і листяних лісах невеликими групами або поодиноко.

Висота клена гостролистого може сягати 30, а іноді й більше метрів. Його стовбур покритий буро-сірою, майже чорною тріщинуватою корою, а на молодих гілках кора гладка, червонувато-сіра. Крона клена гостролистого округлої форми, широкі, міцні гілки спрямовані вниз. Листя у клена долонеподібне, просте, супротивне, з загостреними на кінцях великозубчастими лопатями, яких може бути 5-7 штук. Верхня сторона пластини темно-зелена, нижня блідіша.

Рис.3.2. Клен Гостролистий

Восени листя клена гострозубчастого забарвлюється в жовтий або оранжевий кольори. З жилок і черешків зламаного листя виділяється сік молочного кольору. Цвіте дерево у першій половині травня запашними жовтувато-зеленими квітками, зібраними в щитки по 15-30 штук. Оскільки клен гостролистий є дводомною рослиною, то квітки на ньому або жіночі, або чоловічі. Запилюється рослина комахами. Нектарник, що є плоским кільцем, у яке занурені основи тичинок, розташований між зав'яззю і пелюстками.

Плід клена гостролистого – крилатка, що розпадається на два односім’яні плодики, дозріває в кінці літа й іноді не опадає з дерева до кінця зими. Рослина є медоносом [44].

Садівники Англії, Німеччини та Голландії часто використовують в озелененні великі дерева зі строкатим або яскраво забарвленим листям, тому сортове різноманіття клена гостролистого відкриває для ландшафтних дизайнерів великі можливості. Наприклад, схил яру або гори, обсаджений

кленами з пурпуровим, жовтим або строкатим листям виглядає, як декорація до казки.

Гостролистий клен сорту Крімзон Кінг вносить неповторний колорит у композицію насаджень, а якщо скласти з його участю декоративних кущів і дерев, то можна домогтися набагато більшого естетичного ефекту. Завдання це непросте, оскільки при посадці потрібно буде врахувати не тільки колірну гаму рослин, а й їхні майбутні розміри. Однак при правильних розрахунках результат гарантовано (рис.3.3).

Рис.3.3. Центральний вхід (розроблено автором)

Центральний вхід доповнений заокругленою аркою, що символізує відкритість і гостинність. Арка виготовлена з міцних матеріалів, які витримують погодні умови, а її елегантна округла форма підкреслює казковий характер скверу. Вхід також обладнаний додатковим освітленням, що забезпечує безпеку і комфорт відвідувачів у вечірній час. Світильники, вмонтовані в арку, м’яко підсвічують самшит і клени, створюючи затишну і теплу атмосферу, яка запрошує гостей до скверу (рис.3.3).

3.4. Меморіальна зона

Центральна частина скверу є його головним символічним ядром, яке об’єднує весь простір і надає глибокий смисловий зміст. Це не просто функціональна зона, а місце, де сконцентровані ідеологічні, емоційні та культурні акценти, які сприяють залученню відвідувачів та розкриттю основної концепції скверу.

Центральна зона відображає ідею єдності – як на рівні громади, так і на міжнародному рівні, символізуючи співпрацю України з країнами ЄС. Вона закликає відвідувачів до спільної поваги та подяки, виступаючи символом національної ідентичності та міжнародної підтримки.

Центральна частина є природним фокусом для поглядів і маршрутів відвідувачів, слугуючи головним місцем збору. Вона приваблює людей і стає їхньою першою точкою контакту з ключовими символами та посланнями скверу.

Центр може використовуватися для проведення офіційних та культурних подій, які розкривають тематику скверу. Це можуть бути патріотичні заходи, виставки або мистецькі перформанси, що сприяють об’єднанню громади та передають загальний сенс співпраці і підтримки.

Центр може бути позначений пам’ятниками, фонтаном або скульптурою, що символізує співпрацю та подяку. Ключові архітектурні елементи мають гармонійно вписуватися в загальну концепцію та посилювати її.

Ландшафтний дизайн. Зона навколо центру може бути підкреслена унікальними рослинами або квітами, наприклад, в кольорах прапорів України та ЄС. Це допоможе створити особливий настрій, роблячи центр ще більш впізнаваним [45].

Освітлення. В темний час доби центральна частина може бути підсвічена для акцентування уваги. Підсвітка, декоративні світлові елементи підкреслять значимість центру, надаючи йому особливої виразності.

Використання довговічних матеріалів, як-от граніт чи метал, допоможе надати центру статусності, а продумана кольорова гамма підкреслить його значущість і зв'язок з національними та європейськими цінностями.

Центральна частина скверу є ідеологічним центром, який передає глибинний зміст і цінності місця. Вона надає можливість відвідувачам зупинитися, відчути національну гордість і повагу до історичних подій, об'єднуючи людей навколо спільної пам'яті та європейської інтеграції. Центр скверу стає не лише місцем відпочинку, а й осередком патріотизму та міжнародної солідарності, формуючи відчуття приналежності та гордості за країну й зміцнюючи зв'язки з європейською спільнотою.

Рішення про встановлення меморіалу в центральній частині скверу приймалося з урахуванням ідеологічної концепції простору, що має об'єднувати мешканців і гостей міста навколо ідеї європейської підтримки України. Основою для створення цього меморіалу стало прагнення висловити вдячність країнам Європейського Союзу за допомогу в складні для країни часи та символічно підкреслити спільні цінності й єдність.

Мотивом для встановлення меморіалу стала необхідність висловити вдячність країнам ЄС, які підтримували Україну під час війни, надаючи фінансову, гуманітарну, політичну та військову допомогу. Меморіал має нагадувати відвідувачам про солідарність, яку країни Європи проявили до України, ставши на захист її суверенітету та незалежності.

Меморіал в центрі скверу символізуватиме не тільки допомогу, а й загальну ідею європейського єднання. Він має стати нагадуванням про спільні цінності демократії, свободи, прав людини, які є основою міжнародного співробітництва. Таке розміщення допоможе підкреслити відданість України європейському курсу та її готовність до поглиблення партнерства.

Встановлення меморіалу дозволить вшанувати історичний зв'язок України з країнами ЄС та формуватиме у відвідувачів розуміння значущості міжнародної допомоги. Він стане місцем, де жителі та гості міста зможуть дізнатися більше

про події війни, героїзм українців та внесок союзників, що допомогли зберегти державність і територіальну цілісність країни.

Меморіал у центральній частині скверу має бути не лише художнім об'єктом, а й потужним символом солідарності. У дизайні пам'ятника можуть бути відображені знакові символи, які пов'язують Україну з Європейським Союзом, наприклад:

1. Європейські українські національні символи, що відображатимуть ідею співпраці та єдності.
2. Рельєфні зображення ключових моментів підтримки – дати, міста або події, пов'язані з підтримкою ЄС.
3. Скульптурні елементи у вигляді переплетених рук, які символізують міцну підтримку та братерство між Україною та Європою.

Архітектурне рішення меморіалу було прийняте таким чином, щоб він привертав увагу з усіх точок огляду скверу. Це може бути пам'ятний об'єкт або композиція, що гармонійно вписується у навколишній простір і водночас є візуальним центром. Пам'ятник повинен мати стриманий, але виразний вигляд, який не порушує загальну гармонію, а підкреслює атмосферу вдячності та миру.

Місце пам'яті. Меморіал буде нагадувати про історичні події та роль ЄС у підтримці України. Його значення виходить за межі суто історичного; це також буде місце, де можна згадати про зусилля союзників та об'єднаність, яка дала Україні сили протистояти викликам.

Меморіал стане центральним місцем для проведення офіційних і громадських заходів, таких як патріотичні мітинги, виставки, освітні лекції або тематичні мистецькі події. Це дозволить зміцнити зв'язки між громадянами та передати ідею підтримки молодим поколінням.

Центральний меморіал стане точкою інтересу для туристів, що додатково приверне увагу до важливих подій і сприятиме розвитку міжнародного культурного обміну.

Встановлення цього меморіалу підкреслює важливість міжнародних відносин для місцевої спільноти, роблячи сквер важливою частиною культурної та соціальної тканини міста. Меморіал у центрі скверу стане як місцем для рефлексії, так і джерелом гордості, що підтримує зв'язок між Україною та її європейськими партнерами, символізуючи єдність, стійкість і подяку за допомогу в найважчі моменти.

У центральній зоні скверу розташований меморіал, виготовлений з граніту, що відображає вдячність країнам ЄС за їх допомогу. Цей елемент є важливою меморіальною частиною, яка нагадує про історичні події і підтримку важливих цінностей. Поруч з меморіалом розташовані дві альтанки, що створюють затишне місце для відпочинку та зустрічей з друзями чи родиною під тінню дерев або відкритим небом (рис.3.4).

Рис. 3.4. Меморіал та альтанки у центральній частині (розроблено автором)

Меморіальна зона скверу «Казка» оформлена з використанням поодиноких та групових посадок клена гостролистого і дуба звичайного, що створюють урочисту та спокійну атмосферу, гідну місця пам'яті. Окремі високі дерева символізують силу і довговічність, створюючи природну алею до меморіалу. Клени гостролисті, з їх пишною кроною та теплими осінніми кольорами, додають зоні витонченої краси, а дуби – символи стійкості – підкреслюють

важливість і велич меморіальної зони. Групові посадки цих дерев розташовані так, щоб утворювати затишні куточки для роздумів і вшанування (рис.3.5).

Дуб звичайний *(Quercus robur)* - одне із найпоширеніших видів дерев дуба. Зростає у Європі, включаючи західну, центральну та східну частини континенту, а також у деяких регіонах Західної Азії [46].

Дуб звичайний відомий своєю красивою та потужною формою. Він може досягати вражаючих розмірів з висотою до 30-40 метрів і широкою кроною. Кора молодих дерев гладка і сіро-бура, тоді як у старих дерев вона стає грубішою і темнішою. Листя зелене влітку і набуває жовто-коричневого забарвлення восени, створюючи красивий осінній ландшафт.

Рис. 3.5. Дуб звичайний

Дуб звичайний дуже стійкий до ґрунтових умов, але віддає перевагу родючим і добре зволоженим ґрунтам. Дорослі дерева переносять затоплення. Кліматична зона 5 – уся територія України (5-7 зони).

1. Зона морозостійкості: 5 (-23,4° -28,9°)
2. Швидкість росту: Середня Висота доросл. 30-40м

3. Макс. діаметр: 10-15м
4. Відношення до освітлення: Сонце
5. Відношення до ґрунту: Родючі ґрунти

Вздовж алеї, що веде до меморіалу, розташовані рядові посадки троянд, що додають кольорового акценту і м'якості зоні. Квітучі троянди надають легкості та підкреслюють витонченість маршруту до пам’ятника. Троянди підібрані так, щоб цвісти протягом усього теплого сезону, надаючи алеї символічної краси та життєствердної енергії. Їх ніжний аромат створює приємну атмосферу для відвідувачів, які підходять до меморіалу (рис.3.6).

Троянда є однією з яскравих культур, що використовуються в ландшафтному дизайні. За рахунок тривалого цвітіння, майже 5 місяців, вона дуже виграшно виглядає.

З троянд можна створити клумбу, рабатку, арку квітучу або перголу. При розробці ландшафтного проекту, троянд відводиться оглядове та сонячне місце. Відмінно підкреслюють красу троянд вічнозелені та хвойні рослини. Залежно від стилю саду, можуть бути використані різні сорти троянд [47].

Рис.3.6. Висаджені троянди (розроблено автором)

Селекціонерами різних країн виведено велику кількість їх сортів, різноманітного забарвлення та параметрів. Селекція спрямована на стійкість

троянд до захворювань, забруднення повітря, здатність зимувати без укриття, безперервність та тривалість цвітіння. Які переваги використання троянд на ділянці ми можемо виділити.

Маловитратність. Порівняно з однорічними рослинами, які цвітуть так само довго, але потребують щорічного оновлення. Троянди можна оновлювати раз на 10 років;

Мінімальний догляд. Весняне обрізання ніхто не скасовував. Є складнощі з появою попелиці та обережності з поливом. В іншому, якщо правильно вибрано сонячне місце і правильно підготовлений ґрунт, догляд полягатиме в обрізанні відцвілих кольорів.

Тривалий декоративний період – з травня до заморозків;

Позитивний емоційний вплив – аромат троянд, ні з чим не порівняти.

Правила посадки троянд, особливості догляду. Хороші троянди – мрія кожного садівника. Щоб вона стала реальністю, треба знати, як садять, обрізають, підгодовують, поливають. Щоб усе було саме так, потрібно дотримуватись ряду правил.

Розам потрібно вибрати правильне місце. Вони люблять сонячне та провітрюване розташування. Грунт для троянд повинен бути пухким і родючим. Оптимальний показник кислотності ґрунту (pH) становить 5,5-6,5. Тобто. троянди люблять більше лужне середовище, не варто використовувати торфосуміші при їх посадці. Найкращий ґрунт під час посадки – перегній висип 3-4 річної витримки.

Потрібно стежити за здоров’ям троянд. Якщо з’явилася чорна плямистість, слід видалити пошкоджене листя і обробити фунгіцидом. З появою попелиці реагувати та обробити інсектицидом.

Видаляти дикі пагони. У щеплених троянд нижче місця щеплення можуть з’явитися дикі пагони. Розпізнати дичок можна за дрібнішим листям, ніж у сортового щепи. Дику поросль необхідно видалити якнайшвидше, оскільки вона швидко росте і, володіючи великою життєвою силою, забирає у рослини поживні речовини та вологу. Залишена поросль може дуже швидко

заглушити сортове щеплення. Щоб видалити дичок, потрібно розкопати верхній шар ґрунту, оголивши кореневу шийку та повністю вирізати.

Стежити за поливом. Троянди не люблять перезволоження. Поливати їх потрібно рясно, але рідко. Вони здатні перенести навіть посуху, тільки не переливши.

Грамотно комбінувати з іншими насадженнями. Троянам потрібен простір і лужний ґрунт. Відповідно їх сусідів має також це влаштовувати. Підійдуть для комбінованих посадок – самшит, лаванда, чебрець, герань, гіпсофіла, вертикальні ялівці.

Регулярна обробка ґрунту. Обов’язково потрібно розпушувати ґрунт і прополювати бур’яни.

Час посадки. Контейнерні троянди можна висаджувати з травня до вересня. Троянди з відкритою кореневою системою – лише у травні. Місце щеплення має бути заглиблене на 5 см.

Обрізка. Для кожної групи троянд є правила обрізки. Залежно від зони вирощування цю процедуру проводять наприкінці березня – на початку квітня. Пагони чайно-гібридних троянд укорочують щорічно до 20-30 см, оскільки квітки вони утворюються на молодих пагонах. Повторноквітучі кущові троянди проріджують кожну весну, видаляючи зайві стебла на рівні грунту і вкорочуючи на третину, що залишилися. У одноразово квітучих кущових троянд квітки утворюються на багаторічних гілках, тому ці троянди піддаються мінімальному обрізанню. Також обрізають і разово квітучі плетисті троянди. У ремонтантних плетистих троянд укорочують бічні пагони приблизно на дві третини.

Зимовий захист. Місце щеплення у троянд взимку потребує захисту. З цією метою основу рожевого куща присипають землею у вигляді пагорба заввишки 10-15 см. На морозі під променями зимового сонця кора може розтріскатися, тому стволики захищають лапником, а навесні, у березні-квітні, його прибирають.

Грамотне планування розарію в ландшафтному дизайні, сертифікований якісний посадковий матеріал та подальший кваліфікований догляд, дасть на 100% добрий результат.

Загалом, композиція поєднує велич та скромність, що відповідає пам’яті та вдячності, яку втілює меморіал.

3.5. Інформаційна-прогулянкова зона

Інформаційно-прогулянкова зона в сквері меморіального типу виконує важливу роль, адже є не лише інформаційним простором, але й місцем для споглядання, роздумів та усвідомлення історичного і соціального контексту. Така зона об’єднує освітню та емоційну складові, допомагаючи відвідувачам глибше зрозуміти зміст і символіку скверу.

Інформаційне наповнення складається з панелей, стендів чи інтерактивних екранів, які розміщені в стратегічних точках зони, щоб відвідувачі могли зупинятися, читати та ознайомлюватися з важливими історіями, пов’язаними з подіями, людьми та символами скверу. Це не лише історичні факти, але й цитати, художні роботи, фотографії, висловлювання сучасників, що відображають суть і значення цього місця.

Ця зона підкреслює зв’язок із минулим, акцентуючи увагу на важливості пам’яті, вдячності та підтримки. Вона стає простором для усвідомлення глибини історичних подій та символом єдності між народами і поколіннями. Відвідувачі, зупиняючись біля стендів, можуть не лише дізнатися більше, але й усвідомити особистий зв'язок із темою меморіалу [48].

Інформаційно-прогулянкова зона спроектована так, щоб підтримувати спокійний та вдумливий настрій. Стримане оформлення та зручність розміщення інформаційних елементів сприяють затримці відвідувачів біля кожного стенду, даючи їм можливість обдумати побачене і почуте. Прогулянковий формат цієї зони дозволяє поступово переходити від однієї частини скверу до іншої,

поглиблюючи занурення в тему меморіалу. Маршрут спланований так, щоб люди могли рухатися без поспіху, насолоджуючись простором, який відкриває нові аспекти символіки скверу. Продумані зупинки вздовж маршруту формують зв'язок між місцем, пам'яттю та сучасністю.

Інформаційні елементи з природними насадженнями, такими як дерева та кущі, створюють спокійне та гармонійне середовище, яке посилює атмосферу умиротворення. Природна зелень сприяє цьому, а символічні рослини, як-от дерева, символізують силу і стійкість та органічно доповнюють концепцію [24].

Головна ідея інформаційно-прогулянкової зони – створення простору вдячності та єдності. Стенди та панелі, що розповідають про підтримку, зусилля та солідарність, формують позитивне і натхненне середовище, яке підтримує основну ідею меморіалу.

Таким чином, інформаційно-прогулянкова зона стає ключовою частиною меморіального скверу, допомагаючи відвідувачам поступово ознайомлюватися з важливими історичними фактами, задумливо проходити символічний шлях та відчувати особливий зв'язок з місцем. Вона підкреслює не лише значимість самого скверу, але й важливий сенс його існування як простору пам'яті, вдячності та спільного прагнення до миру.

Прийняте рішення щодо розробки інформаційно-прогулянкової зони передбачає створення низки банерів, які висвітлюватимуть події, що відбувалися в місті, а також надаватимуть інформацію про допомогу від сусідніх держав. Банери розташують уздовж прогулянкової доріжки скверу, щоб відвідувачі могли поступово ознайомлюватися з важливими історичними подіями та акцентами міжнародної підтримки (рис.3.7).

Ці банери матимуть витриманий та гармонійний дизайн, щоб вписатися в загальний стиль меморіального простору. Оформлення буде стриманим, із застосуванням природних кольорів, що підсилюватиме атмосферу спокою та поваги до пам'яті. Кожен банер міститиме детальну інформацію про значущі для міста події, відображатиме фотографії та історії, які дозволять відвідувачам

краще зрозуміти контекст того, що відбувалося, та оцінити масштаби солідарності, яку надали сусідні країни.

На кожному банері також буде розміщено інформацію про внесок держав-партнерів у підтримку міста. Це можуть бути дані про гуманітарну, фінансову чи іншу допомогу, надану в період, коли місто найбільше цього потребувало. Такий формат допоможе створити глибше розуміння не лише історичного значення скверу, але й сучасного контексту міжнародної співпраці та підтримки.

Увечері банери будуть м'яко підсвічені, щоб забезпечити видимість інформації та зберегти урочистість простору. Це підсвічування дозволить відвідувачам ознайомлюватися з матеріалами навіть у вечірній час, при цьому не створюючи надмірної яскравості, що зберігає спокійний характер зони.

Інформаційно-прогулянкова зона з банерами забезпечить важливу можливість для відвідувачів дізнатися про історію міста та його зв’язок із країнами-партнерами, підкреслюючи символічне значення скверу як простору пам’яті, вдячності та міжнародної підтримки.

Рис. 3.7. інформаційні стенди (розроблено автором)

Варіанти текстової частини стенду.

Франція: Підтримка та Співпраця. Франція надає значну фінансову допомогу Чернігівщині, реалізуючи проекти загальним обсягом понад 5 млн євро. Ці проекти спрямовані на збереження культурної спадщини, розвиток місцевого бізнесу та відновлення критично важливої інфраструктури.

Консервація обласного академічного театру у Чернігові: Здійснюються роботи з реставрації та збереження даху історичного театру, який є важливим культурним осередком міста.

Підтримка українських стартапів: Франція сприяє розвитку місцевих інновацій, створюючи можливості для українських стартапів та інноваційних проектів у Чернігівській області.

Охорона здоров'я: Надання пріоритетної допомоги для відновлення протирадіаційних укриттів у центральних лікарнях, забезпечуючи безпеку та захист населення.

Підтримка децентралізації та місцевого самоврядування: Франція допомагає у відновленні органів місцевої влади, розробляючи навчальні модулі з питань інновацій, мобільності, сільського господарства, культури та охорони спадщини.

Ця співпраця є потужним прикладом міжнародної солідарності, яка сприяє відродженню Чернігівщини та підтримці її довгострокового розвитку [49].

3.6. Зона обслуговування

Зона обслуговування в меморіальному сквері має на меті забезпечити комфорт і зручність для відвідувачів, надаючи їм необхідну інфраструктуру та підтримку. Її концепція спрямована на створення ненав'язливого простору, який гармонійно вписується в загальний стиль скверу та підтримує спокійну атмосферу меморіалу.

Однією з основних ідей є інтеграція з природою: зона обслуговування буде облаштована з урахуванням навколишнього ландшафту, використовуючи природні матеріали, як-от дерево, камінь і зелень, щоб зберегти загальний характер простору. Архітектурні елементи мають бути виконані в стриманому стилі, щоб не відволікати увагу від основної символіки скверу. Концепція зони також передбачає компактність і багатофункціональність, адже невеликий простір пропонуватиме відвідувачам кілька важливих функцій: місця для відпочинку, інформаційні стенди, доступ до питної води, санітарні умови та зручності для осіб з обмеженими можливостями.

Функціональні елементи зони обслуговування включатимуть інформаційні стенди з картами та довідками про історію скверу, значення його меморіальних елементів і правила відвідування. У зоні також будуть передбачені невеликі лавки чи природні місця для сидіння, щоб відвідувачі могли перепочити, зануритися в роздуми чи насолодитися природою. Питні фонтанчики або крани з водою стануть у пригоді в теплу пору року та підвищать комфорт під час перебування у сквері. Невеликі санітарні блоки, виконані в стриманому стилі, забезпечуватимуть базові потреби відвідувачів, включаючи доступність для людей з обмеженими можливостями. Ввечері зона буде м’яко підсвічуватися, щоб відвідувачам було легко орієнтуватися, зберігаючи при цьому спокійну атмосферу [50].

Зона обслуговування виконує не лише практичну функцію, але й підтримує головну ідею скверу – створення простору пам’яті та єдності. Завдяки зручній інфраструктурі відвідувачі можуть залишатися в сквері довше, що сприяє більш глибокому зануренню в історії та спогади, які представлені в меморіальному просторі. Зона обслуговування об’єднує функціональність і шанобливе ставлення до простору, де кожен елемент підтримує основну ідею скверу – пам’ять, вдячність та відчуття єдності з тими, хто надав підтримку у складні часи.

У заключній частині скверу розташований затишний кафетерій, де відвідувачі можуть насолодитися свіжими напоями та легкими стравами. Кафетерій виконаний у сучасному стилі, зі зручним плануванням, що гармонійно

поєднується з природним ландшафтом. Навколо розміщені столики з навісами, які забезпечують захист від сонця та дощу, створюючи комфортну зону для відпочинку незалежно від погоди (рис.3.8).

Рис. 3.8. Зона обслуговування (розроблено автором)

Навіси виготовлені з легких та міцних матеріалів, що дозволяють відвідувачам комфортно насолоджуватися краєвидами скверу у будь-який час року. Столики розташовані так, щоб відвідувачі могли одночасно насолоджуватися їжею і милуватися зеленими насадженнями та живописними куточками парку. Зона обслуговування доповнена м’яким освітленням, яке додає атмосфері кафетерію затишку у вечірній час, створюючи ідеальне місце для відпочинку після прогулянки сквером.

Висновки:

Висновок щодо зонування скверу та концептуальної ідеї підкреслює його значення як простору пам’яті, вдячності та єдності. Зонування скверу було розроблено з метою забезпечити відвідувачам спокійне, комфортне місце для рефлексії, відпочинку та глибшого розуміння історії підтримки, наданої місту.

Кожна зона має свою функціональну і символічну роль: центральний вхід з меморіальною аркою символізує зв’язок із міжнародною спільнотою, інформаційно-прогулянкова зона нагадує про конкретні події та надає історичну довідку, а зона обслуговування забезпечує необхідний комфорт, не порушуючи атмосферу поваги та спокою.

Концепція скверу полягає в створенні багатофункціонального простору, де архітектурні елементи та природні матеріали працюють у гармонії, допомагаючи зберігати меморіальний характер місця. Важливим елементом концепції є ненав’язлива естетика, що дозволяє кожному відвідувачу зосередитися на значенні простору, відчути підтримку, солідарність і вдячність, які сквер покликаний відображати.

РОЗДІЛ 4
ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЕЛЕМЕНТІВ БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ

4.1.Облаштування майданчиків та дорожньо-стежкової мережі

У сквері присутня зона парковки. Зона паркування є важливим елементом скверу «Казка», оскільки забезпечує зручний доступ для відвідувачів, що приїжджають на автомобілях. Це особливо важливо для сімей з дітьми, людей з обмеженою мобільністю та туристів, які прагнуть відвідати сквер, але можуть не мати можливості дістатися громадським транспортом. Належно облаштована зона паркування дозволяє відвідувачам відчувати себе комфортно та забезпечує зручний і швидкий доступ до основних зон скверу.

Дизайн і матеріали. Зона паркування може бути оформлена з використанням екологічних та міцних матеріалів, які відповідають загальній естетиці скверу та знижують вплив на навколишнє середовище. Замість традиційного асфальту, можуть бути використані перфоровані бетонні плитки або трав'яні решітки. Такі матеріали дозволяють дощовій воді проникати в ґрунт, що запобігає накопиченню калюж і сприяє природному дренажу, зменшуючи навантаження на зливові системи.

Згідно з будівельними нормами, паркувальні місця повинні бути достатньо просторими, щоб забезпечити безпечне маневрування автомобілів, і передбачати спеціальні місця для людей з обмеженою мобільністю, які мають бути розташовані якомога ближче до основного входу в сквер. Паркувальні місця для таких відвідувачів повинні бути ширшими та мати відповідну розмітку.

Паркувальна зона має бути облаштована системою водовідведення, яка запобігатиме утворенню калюж і дозволить зберігати територію чистою та сухою навіть після сильних дощів. Окрім того, освітлення зони паркування є необхідним елементом, що підвищує її безпеку у вечірній та нічний час.

Світильники можуть бути виконані в тому ж стилі, що й освітлення в основних зонах скверу, для створення єдиної естетичної концепції.

Будівництво стоянок автомобілів заборонено за наступних умов.

У прибережних захисних смугах річок, навколо водойм та на островах (ст. 61 Земельного кодексу України, ст. 89 Водного кодексу України);

Уздовж траси підземного газопроводу в межах виділених смуг завширшки 2м з обох боків від осі газопроводу (п. 4.3.15. Правил безпеки систем газопостачання України, затверджених наказом Держнаглядохоронпраці від 01.10.1997р. № 254);

Над тунелями метрополітену, а також біля входів на станції метрополітену та виходів з них (п.3.1. Правил пожежної безпеки в метрополітенах, затверджених наказом Міністерства транспорту України від 06.12.1999 р. № 586);

У межах санітарно-захисної зони електричних полів, які створюються електричними мережами та їх елементами (повітряними лініями електропередач, змінного струму промислової частоти (50 Гц), електричними і трансформаторними підстанціями, розподільними пристроями, струмопроводами, підземними та підводними кабельними лініями електропередач та ін.) (п.2.4.7. Державних санітарних норм і правил захисту населення від впливу електричного поля, що створюється пристроями електропередач змінного струму промислової частоти, затверджених наказом Міністерства охорони здоров’я України від 01.08.1996 р. № 239);

У межах водно-болотних угідь (їх ділянок) загальнодержавного значення, які належать до територій та об’єктів природно-заповідного фонду (п. 13 Положення про водно-болотні угіддя загальнодержавного значення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.1999 р. № 166). Розташування стоянок автомашин можливе, якщо воно пов’язане із забезпеченням охорони водно-болотного угіддя та підтримання його оптимального гідрологічного режиму;

В охоронних зонах трубопроводів без письмової згоди підприємств (організацій), що їх експлуатують (п.5.2.1.4. Правил пожежної безпеки при експлуатації магістральних нафтопроводів України, затверджених наказом Державного комітету нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України від 18.08.1997 р. № 151).

При проектуванні автостоянок необхідно виходити з таких нормативних параметрів.

Розміри одного машино-місця на автостоянках зберігання середніх автомобілів (з врахуванням мінімально припустимих зазорів безпеки 0,5 м) - 2,5 × 5,3 м або 13,25 кв.м

Для тимчасових автостоянок допускаються розміри стоянки 2,3 × 5,0 м. Зазори безпеки допускається збільшувати до 0,7 м;

Мінімальна ширина проїздів: із двобічним рухом - 6 м, з однобічним рухом - 3,5 м;

Радіуси заокруглення бортового каменю – не менше ніж 6м.

Схеми розміщення автомобілів на відкритих стоянках і в гаражах наведені в додатку Д, ДБН В.2.3-15:2007.

Також враховуємо що не менше 10% паркомісць повинні бути обов'язково передбачені для користування людьми з інвалідністю та іншими маломобільними особами. (ДБН “Інклюзивність будівель і споруд” діють з 1 квітня 2019 р.). Зокрема, в нормах встановлено, що:

Ширина зони для паркування автомобіля особи з інвалідністю повинна бути не менше 3,5 метра;

Розміри паркувальних місць, які розташовані паралельно бордюру, обов'язково повинні забезпечувати доступ до задньої частини автомобіля, щоб використовувати пандус або підйомний пристрій;

Ці паркомісця повинні бути розміщені не далі ніж 50 м від доступного для осіб з інвалідністю входу до будівлі, при житлових будинках – не далі 100 м.

Паркомісця повинні позначатися дорожніми знаками та горизонтальною розміткою відповідно до Правил дорожнього руху з піктограмами міжнародного символу доступності [51].

Щоб зробити зону паркування більш привабливою і органічно інтегрувати її в загальний ландшафт, можуть бути висаджені дерева або чагарники вздовж периметру. Це створить додатковий бар'єр від пилу та шуму, підвищуючи комфорт відвідувачів та зменшуючи вплив автомобільних викидів на навколишнє середовище.

Для зони паркування скверу «Казка» вибрані вільні посадки клена гостролистого та дуба звичайного, які ідеально підходять для створення комфортної й естетичної атмосфери. Ці дерева не тільки надають парковці природного вигляду, але й забезпечують приємну тінь, що захищає автомобілі від перегріву влітку. Розташовані вільно, дерева формують простір, не перевантажуючи його зеленню, і водночас гармонійно доповнюють навколишній ландшафт.

Клен гостролистий, завдяки своїй пишній кроні та здатності легко адаптуватися до міських умов, створює легкий природний бар'єр від пилу та шуму. Дуб звичайний, символ витривалості та довговічності, підкреслює міцність і стабільність, додаючи парковці особливої естетики. Обидва види дерев добре переносять різні кліматичні умови, що робить їх оптимальним вибором для довготривалого озеленення парковки.

Таким чином, зона паркування стане функціональним і водночас естетичним простором, що доповнює загальну атмосферу скверу, сприяє збереженню природного середовища та забезпечує зручний доступ для всіх відвідувачів.

4.2. Малі архітектурні форми

Малі архітектурні форми – це всі декоративні елементи і споруди, які не тільки створюють настрій, але і об’єднують простір для виконання єдиної функції. При цьому слово «малі» в назві таких елементів присутня не дарма, адже їх розміри обмежені і завжди менше, ніж ті, які має основна споруда ділянки.

МАФ часом кажуть про призначення тієї чи іншої зони на зеленій ділянці. Розташовані в саду або в парку, вони дозволяють відвідувачам орієнтуватися на місцевості. Розміщені на території лавки, статуї і вазони явно вкажуть на призначення паркової зони: для активного, спокійного відпочинку або для прогулянки.

У сквері використовуються різноманітні малі архітектурні форми, які не лише прикрашають простір, але й виконують певні функціональні завдання. Головний вхід відзначається заокругленою аркою з додатковим освітленням, що надає йому елегантного вигляду і привабливості. Це створює вітальний ефект для відвідувачів і вказує на основний вхід у сквер (рис.4.1).

Рис.4.1. Арка центрального входу (розроблено автором)

Для забезпечення комфорту відвідувачів скверу, розташовані лави, побудовані за сучасними тенденціями. Вони не лише надають зручне місце для відпочинку, але й оснащені можливістю підзарядки телефонів, що важливо в сучасному світі. Крім того, обов'язковою складовою частиною скверу є установка смітників, що сприяють збереженню чистоти та порядку (рис.4.2).

Рис.4.2. Лави та смітники у сквері (розроблено автором)

У центральній зоні скверу розташований меморіал, виготовлений з граніту, що відображає вдячність країнам ЄС за їх допомогу. Цей елемент є важливою меморіальною частиною, яка нагадує про історичні події і підтримку важливих цінностей. Поруч з меморіалом розташовані дві альтанки, що створюють затишне місце для відпочинку та зустрічей з друзями чи родиною під тінню дерев або відкритим небом (рис.4.3).

Рис.4.3. Меморіал (розроблено автором)

Рис.4.4. Кафетерій (розроблено автором)

У заключній частині скверу знаходиться кафетерій, де відвідувачі можуть насолодитися свіжими напоями та стравами. Кафетерій обладнаний столиками з навісами, що забезпечує комфортне місце для відпочинку і перегляду краєвидів скверу (рис.4.4).

4.3. Освітлення

Вуличні LED ліхтарі - це сучасні та ефективні джерела освітлення, які використовують світлодіодну технологію для створення яскравого і рівномірного освітлення на вулицях, тротуарах, паркових зонах та інших громадських просторах. Вони відіграють важливу роль у створенні безпечного та комфортного середовища для громади.

Однією з ключових переваг вуличних LED ліхтарів є їхній високий рівень енергоефективності. Вони споживають значно менше електроенергії порівняно з традиційними лампами, що дозволяє знизити енергетичні витрати та експлуатаційні витрати. Крім того, LED ліхтарі мають довгий термін служби, що зменшує потребу у частій заміні ламп та ремонтних роботах [52].

Ще одна перевага вуличних LED ліхтарів полягає в їхній високій якості світла. Вони забезпечують яскраве та рівномірне освітлення, що дозволяє покращити видимість та безпеку на вулицях, особливо вночі. LED технологія також дозволяє легко регулювати яскравість та колір світла в залежності від потреб конкретної області або ситуації.

Крім того, вуличні LED ліхтарі є доволі надійними та міцними. Вони витримують несприятливі погодні умови, включаючи дощ, сніг, вітер, а також стійкі до впливу високих температур і вологості. Це забезпечує тривалу та стабільну роботу ліхтарів протягом багатьох років.

Вони можуть мати різноманітні форми, включаючи класичні стовпчасті ліхтарі, кронштейнові ліхтарі, світлові панелі та інші варіації, що відповідають естетичним вимогам та візуальному оформленню конкретного простору (рис.4.5.).

Рис. 4.5. Вуличний LED-ліхтар (розроблено автором)

Функціонально, вуличні LED ліхтарі несуть на собі важливу місію. Вони забезпечують освітлення на вулицях і в громадських місцях, що сприяє підвищенню безпеки та зручності для пішоходів та водіїв. Це особливо важливо в нічний час, коли добре освітлене середовище допомагає уникнути можливих небезпек, покращує видимість та дозволяє людям комфортно користуватися громадськими просторами.

У вуличних ліхтарях також можуть бути додаткові функціональні можливості, які забезпечують зручність для користувачів. Наприклад, це може бути наявність сенсорів руху, які автоматично активують світло при підході людини, або системи керування освітленням з можливістю програмування режимів роботи.

Загалом, вуличні LED ліхтарі є важливим елементом сучасного міського середовища. Вони поєднують в собі переваги ефективності, якості освітлення, довговічності та «розумного» функціоналу, роблячи вулиці безпечними, комфортними та енергоефективними. Вуличні LED ліхтарі допомагають створювати привабливе та дружнє середовище для мешканців та відвідувачів, покращуючи якість життя у містах.

4.4. Інформаційні стенди

Інформаційні стенди в сквері «Казка» розташовані в окремій інформаційно-прогулянковій зоні, яка має видовжену форму. Виготовлені з натурального дерева, ці стенди висотою 3 метри чудово вписуються в природне оточення, зберігаючи естетику екологічності та гармонії з ландшафтом.

Дерев’яні панелі стендів покриті спеціальним захисним лаком, що запобігає їхньому зношуванню під впливом погодних умов та зберігає природну текстуру дерева. Інформаційні панелі розташовані на зручній висоті для читання, а текст і зображення нанесені на поверхні, стійкі до вигорання й подряпин, забезпечуючи довговічність та зручність у використанні.

Інформаційно-прогулянкова зона дозволяє відвідувачам послідовно ознайомлюватися з важливими відомостями про сквер, його рослини, історичні елементи та особливості. Стенди розташовані вздовж прогулянкової доріжки, що надає можливість відвідувачам насолодитися природою під час ознайомлення з інформацією.

Темою стенду насамперед є події під час повномасштабного вторгнення, а саме:

Події 24 лютого 2022 року: Чернігів під час російського вторгнення. 24 лютого 2022 року Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну. Чернігів став одним з перших міст, яке опинилося під загрозою захоплення. Оборону міста очолив полковник Дмитро Брижинський за наказом командувача Оперативного командування «Північ» генерал-майора Віктора Ніколюка.

На підступах до Чернігова, на трасі Ріпки-Чернігів, першими в бій з російськими загарбниками вступили танкісти 1-ї окремої танкової бригади. Вони успішно діяли в засідках за підтримки артилерії, завдавши значних втрат передовим підрозділам противника. Це дало можливість підрозділам Чернігівського гарнізону підготувати оборонні позиції навколо міста та вступити в бій з агресором.

Не зумівши захопити місто, російські війська розпочали масований обстріл його цивільної інфраструктури авіацією та артилерією. 5 березня 2022 року в Чернігові був збитий російський Су-34, що стало важливою віхою у захисті міста.

Ситуація у місті значно загострилася. 22 березня, після трьох тижнів безперервних обстрілів, Чернігів перебував на межі гуманітарної катастрофи. Авіабомбардування знищили автомобільний міст через Десну, що поєднував місто з Києвом, і ускладнили доставку допомоги. Станом на цей момент у місті не було електрики, води, газу, зв’язку, а деякі мікрорайони були знищені на 70%. Тільки з 3 квітня 2022 року обстріли почали припинятися, і Чернігів зміг отримати першу гуманітарну допомогу. 6 березня 2022 року Президент України Володимир Зеленський присвоїв Чернігову почесну відзнаку «Місто-герой України» за мужність, героїзм і стійкість його мешканців під час захисту від збройної агресії Російської Федерації.

Хоча Чернігів не потрапив під тимчасову окупацію, це був один з найскладніших періодів в історії міста. Ворог неодноразово намагався прорватися через оборонні позиції, але героїчні зусилля захисників не дозволили

здійснити його план. Місто пережило інтенсивні обстріли та бомбардування, які зруйнували як інфраструктуру, так і житлові будинки. Чернігів став одним з найбільш зруйнованих міст України після повномасштабного вторгнення [53].

6 березня 2022 року президент Володимир Зеленський надав Чернігову звання міста-героя України. Того ж дня містами-героями стали ще Харків, Маріуполь, Херсон, Гостомель та Волноваха.

Також додамо інформацію про нанесені збитки найвідомішим об’єктам Чернігова, наприклад:

Будинок-музей та садиба М.М. Коцюбинського: пошкоджена будівля та частина експонатів. Літературно-меморіальний музей М. Коцюбинського розміщувався в будинку, де письменник провів останні 15 років свого життя. У кімнатах відтворено інтер’єри початку ХХ століття, й експонуються предмети побуту, якими користувалася родина митця. Також тут збереглася меморіальна бібліотека з першодруками його творів, книги з автографами Бориса Грінченка, Івана Нечуя-Левицького, Максима Горького, Івана Франка, Панаса Мирного, чимало нарисів про життя Коцюбинського та його творчість (рис.4.6.) [54].

Рис.4.6. Пошкодження садиби М. Коцюбинського (розроблено автором)

Унаслідок артилерійського обстрілу 6 березня постраждали ґанок, стіни, перекриття й вікна музею, пошкоджені деякі експонати.

Козацький кафедральний собор святої великомучениці Катерини: пошкодження фасадів. Катерининська церква є пам’яткою архітектури національного значення, яскравим зразком козацького бароко Лівобережжя. Вона була зведена братами Лизогубами на честь їхнього діда та подвигів Чернігівського козацького полку в 1715 році на залишках храму часів Київської Русі. Унаслідок обстрілів 26 березня постраждав північний фасад церкви (рис.4.7.) [55].

Рис.4.7. Пошкодження Катерининської церкви

Також важливо надати інформацію для населення про допомогу країн ЄС, що є ключовим ідейним спрямуванням скверу:

Франція: Підтримка та Співпраця Франція надає значну фінансову допомогу Чернігівщині, реалізуючи проекти загальним обсягом понад 5 млн

євро. Ці проекти спрямовані на збереження культурної спадщини, розвиток місцевого бізнесу та відновлення критично важливої інфраструктури.

Консервація обласного академічного театру у Чернігові: Здійснюються роботи з реставрації та збереження даху історичного театру, який є важливим культурним осередком міста.

Підтримка українських стартапів: Франція сприяє розвитку місцевих інновацій, створюючи можливості для українських стартапів та інноваційних проектів у Чернігівській області.

Охорона здоров'я: Надання пріоритетної допомоги для відновлення протирадіаційних укриттів у центральних лікарнях, забезпечуючи безпеку та захист населення.

Підтримка децентралізації та місцевого самоврядування: Франція допомагає у відновленні органів місцевої влади, розробляючи навчальні модулі з питань інновацій, мобільності, сільського господарства, культури та охорони спадщини.

Ця співпраця є потужним прикладом міжнародної солідарності, яка сприяє відродженню Чернігівщини та підтримці її довгострокового розвитку.

Висновки:

Малі архітектурні форми, такі як лавки, смітники та меморіал, прикрашають сквер і виконують функціональні завдання. Кафетерій забезпечує відпочинок із видом на сквер, а інформаційні стенди надають відвідувачам інформацію про історичні події, зокрема про оборону Чернігова під час російського вторгнення у 2022 році.

У сквері «Казка» облаштовано зону паркування для зручності відвідувачів, особливо тих, хто приїжджає на автомобілях, у тому числі сімей з дітьми та людей з обмеженою мобільністю. Дизайн парковки передбачає використання екологічних матеріалів, які забезпечують природний дренаж, а також спеціальні

місця для людей з інвалідністю. Освітлення, озеленення і система водовідведення покращують комфорт і безпеку.

Також використано LED-освітлення, яке покращує безпеку і є енергоефективним. Таким чином, сквер «Казка» є сучасним і функціональним простором, де відвідувачі можуть комфортно відпочити в атмосфері, що об'єднує природну красу та історичну пам'ять.

ВИСНОВКИ

У даній магістерській кваліфікаційній роботі розглядаються концептуальне рішення та планувальна організаця території скверу «Казка» по вул. Самоквасова, м. Чернігів.

1. Обґрунтовано, що благоустрій території розширює зону відпочинку та сприяє її більш ефективному використанню мешканцями мікрорайону. Концепція проекту орієнтована на увіковічення подій війни та вияв подяки країнам ЄС за підтримку України, використовуючи сучасні технології для створення нового образу скверу.
2. Аналіз території виявив невідповідність її поточного планувально-композиційного рішення сучасним тенденціям, а також недостатнє озеленення і обмежений асортимент рослин. З метою покращення стану скверу в проекті запропоновано:
    - поділити територію на три зони: меморіальну, інформаційно-прогулянкову та обслуговуючу;
    - створити нову схему розташування насаджень, враховуючи перспективні осі та композиційні акценти;
    - розширити асортимент рослин, адаптуючи його до місцевих умов.
3. Запропоновано вдосконалити просторову структуру території через підсилення головних і другорядних композиційних елементів, включаючи групові та рядові посадки зелених насаджень.
4. Для реалізації концепції враховано принципи сучасності, екологічності та унікальності: використання естетичних і конструктивних рішень для вхідної групи, водних елементів, природних матеріалів і єдності стилю.

Реалізація цих проектних пропозицій надасть скверу сучасний вигляд, створить комфортні умови для відвідувачів та сприятиме відповідності нормам благоустрою для мікрорайону м. Чернігів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць: Підручник. Львів: Світ, 2005. 109 с.
2. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць: Підручник. Львів: Світ, 2005. 148 с.
3. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць: Підручник. Львів: Світ, 2005. 187 с.
4. Класифікація скверів: http://surl.li/wmbtja (дата звернення 25.06.2024).
5. Ландшафтна архітектура / под ред. И.Д. Родичкина. Киев: Будивельник, 1990. 336 с.
6. Крижанівська Н. Я. Основи ландшафтного дизайну: Підручник. Київ: Ліра-К, 2009. 473 с.
7. Крижанівська Н. Я. Основи ландшафтної архітектури та дизайну: Підручник. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 25 с.
8. М. А. Вотінов. Ландшафтна архітектура: Підручник. Харків. ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2019. 18 с.
9. Меморіальний сквер, м. Івано-Франківськ: http://surl.li/wyvjvp (дата звернення 30.06.2024).
10. Елемети благоустро. Меморіального скверу: http://surl.li/ptfsua (дата звернення 30.06.2024).
11. Меморіальний сквер, м Івано=франківськ http://surl.li/hijqvy (дата звернення 30.06.2024).
12. Меморільний сквер, Берлін: http://surl.li/vxfnim (дата звернення 04.08.2024).
13. Меморіальний сквер, м. Берлін: http://surl.li/gnudgf (дата зверннння 04.08.2024).
14. Панцирева Г.В. Озеленення населених місць: Підручник. Вінниця. 2019. 38 с.

15. Панцирева Г.В. Озеленення населених місць: Підручник. Вінниця. 2019. 48 с.
16. Х. Ю. Гринь, Я. В. Геник: Науковий вісник НЛТУ України, 2020. 1 с.
17. Монумент Вашингтона: http://surl.li/xoolen (дата звернення 07.08.2024).
18. Меморіальний комплекс Яд Вашем: http://surl.li/yjlhky (дата звернення 07.08.2024).
19. Статуя Авраама Лінкольна: http://surl.li/rewdxy (дата звернення 07.08.2024).
20. Меморіальна стіна В'єтнаму: http://surl.li/yznhai (дата звернення 29.09.2024).
21. О. Р. Копієвська. Паркова індустрія: Київ, 2015. 50 с.
22. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць : Підручник Львів. "Світ", 2005. 456 с.
23. Сквер «Казка»: http://surl.li/iufyki (дата звернення 29.09.024).
24. Природні умови Чернігова: веб-сайт. URL: http://surl.li/apdlu (дата звернення 29.09.2024).
25. Середні показники температури, м. Чернігів: веб-сайт. URL: http://surl.li/hqzrd (дата звернення 29.09.2024).
26. Розташування району: http://surl.li/cykmiq (дата звернення 29.09.2024).
27. Грачова Л. М. Благоустрій вулиць. К.: Будівельник, 1976. 55 с.
28. Атаманюк Ю. А. Озеленение городских територий (создание, содержание, реконструкция). К. : ИПК МЖКХ УССР, 1981. 136 с.
29. Догляд за бруківою: http://surl.li/usibgp (дата звернення 05.10.2023).
30. Планувальна організація міста: http://surl.li/gffvtk (дата звернення 05.10.2024).
31. Інформаційно-аналітичний збірник Благоустрій міст і населених пунктів. К.: Державна академія житлово-комунального господарства Мінбуду України. - вип. №4. 2006.
32. Жирнов А.Д, Пушкар В.В. Композиційні прийоми формування насаджень в ландшафтах міста.: Навч. посібник К.: ДАКККіМ, 2002. 60 с.

33. Вотінов М.А. Конспект лекцій з дисципліни Ландшафтний дизайн. Харків: ХНАМГ, 2013. 8 с
34. І. В. Древаль. Ландшафтна архітектура: Конспект лекцій. Харків ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 16 с.
35. Кучерявий В.П. Ландшафтна архітектура: [підручник]. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 409-412 с.
36. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць. Львів, Світ, 2005. 183 с.
37. Сидоренко І. О. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Ландшафтна архітектура» для студентів ОС бакалавр денної форми навчання спеціальності 206 «Садово-паркове господарство»: [навчальне видання]. Київ: Наукова столиця, 2022. 82 с.
38. І. В. Древаль. Ландшафтна архітектура: Конспект лекцій. Харків ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 21 с.
39. І. В. Древаль. Ландшафтна архітектура: Конспект лекцій. Харків ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 26 с.
40. Ідак Ю.В., Лясковський О.Й., Клименюк Т.М. Основи об'ємно-просторової композиції. Львівська політехніка, 2020. 165с.
41. Сидоренко І. О. Методичні рекомендації до вивчення з дисципліни «Дизайн середовища» для студентів ОС «Бакалавр»: [навчальне видання]. Київ: Наукова столиця, 2021. 90 с.
42. Жирнов А.Д., Пушкар В.В. Композиційні прийоми формування насаджень в ландшафтах міста.: [навч. посібник]. К.: ДАКККіМ, 2002 . 60 с.
43. Самшит вічнозелений: http://surl.li/miufvi (дата звернення 16.10.2024).
44. Клен гостролистий: http://surl.li/yazmjx (дата звернення 16.10.2024).
45. Солнцев В.Н. Системна організація ландшафтів. К., 1981. 239 с.
46. Дуб звиайний: http://surl.li/dctavc (дата зернення 16.10.2024).
47. Троянди: http://surl.li/gmkhhv (дата звернення 16.10.2024).
48. Ткаченко Т.М. Ландшафтна екологія: Навчальний посібник. Донецьк: ДонНАБА, ДОНГУУ, 2009. 173 с.
49. Допомога Франції: http://surl.li/jotnug (дата звернення 02.11.2024).

50. І.М. Дідур. Лісопаркове господарство. Навчальний посібник для студентів спеціальності 206 «Садово-паркове господарство». Вінниця: РВВ ВНАУ, 2020.255 с.
51. Норми будівництва парковки: http://surl.li/nzulad (дата звернення 02.11.2024).
52. Викорстання LED-ліхтарів: http://surl.li/foxaql (дата звернення 02.11.2024).
53. Російсько-Українська війна: http://surl.li/yloeoh (дата звернення 02.11.2024).
54. Садиба М. Коцюбинського: http://surl.li/qtnihn (дата звернення 02.11.2024).
55. Катерининська церква: http://surl.li/qtnihn (дата звернення 02.11.2024).